

ARKEOLOGISK UNDERSÖKNING

Ola Kadefors

Järnålder i Nyby

En gård från romersk
järnålder utanför Laholm

UNDERSÖKNINGEN UTFÖRD 2014

Halland, Laholms stad, Nyby 3:38, RAÄ Laholms stad 31:1

ARKEOLOGISKA RAPPORTER FRÅN HALLANDS LÄNSMUSEER 2016:4

KULTURMILJÖ
HALLAND

Ola Kadefors

Järnålder i Nyby

En gård från romersk järnålder utanför Laholm

ARKEOLOGISK UNDERSÖKNING 2014

Halland, Laholms stad, Nyby 3:38, RAÄ Laholms stad 31:1

ARKEOLOGISKA RAPPORTER FRÅN HALLANDS LÄNSMUSEER 2016:4

Hallands Länsmuseer, Kulturmiljö Halland

Uppdragsverksamheten, Halmstad 2016.

Arkeologisk undersökning 2014.

Framsida: Trutar letar mask i spåren från de rännor som markerar gränsen mellan Laholms in- och utägor. Fotograf Ola Kedefors. (Fotonr. 2015-17-04).

Layout: A. Andersson.

Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet.

Ärende nr ms2006/02316.

Innehåll

Abstract	5
Inledning/Bakgrund	5
Topografi och fornlämningsmiljö	5
Frågeställning	7
Metod	7
Publik verksamhet och pedagogik	9
Undersökningsresultat	10
Stolphus och stolphål	12
Diskussion – husen, utblickar och jämförelser.	28
Övriga anläggningar och fynd inom RAÄ 31	29
Slutsats och sammanfattning	32
Referenser	34
Tekniska och administrativa uppgifter	36
 BILAGOR	 37
Bilaga 1 Anläggningstabell	
Bilaga 2 Fyndlista	
Bilaga 3 Vedartsanalys <i>Thomas Bartholin</i>	
Bilaga 4 Makrofossilanalys <i>Jens Heimdahl, UV Mitt</i>	
Bilaga 5 ¹⁴ C-analys <i>Göran Possnert, Ångströmlaboratoriet</i>	
Bilaga 6 Plan, anläggningar	

Rapporter utgivna under 2015 och hittills 2016

Figur 1. Undersökningsområdet markerat (streckat) på den digitala fastighetskartan. Skala 1:10 000.

ABSTRACT

Den västra delen av fornlämningen RAÄ 31, Laholms stad, undersöktes av Kulturmiljö Halland 2014 då det på platsen skulle byggas bostäder. Fornlämningen, som upptäcktes 2000 och förundersöktes 2001, innehöll totalt tre hus från romersk järnålder. Ett av dessa hus var ett 47 meter långt stolphus från senare delen av romersk järnålder, ca 300-tal, vilket är ett av de största hus från tidsperioden som påträffats i Halland. Ett av de mindre husen är ett endast 14 meter långt stolphus, som trots sin litenhet hade mycket bastanta stolpar, såväl takbärare som väggstolpar. I området fanns också en stolphålsrad som gick diagonalt genom undersökningsytan. Denna rad visade sig vara från 1800-talet då den korresponderar mot en ägo-gräns som finns på en karta från 1835. I den västra delen av området fanns också ett omfattande system av rännor, vilka även dom markerade en gräns. I detta fall var det dock frågan om gränsen mellan Laholms stads inägor och utmark, vilken också finns med på ovan nämnda karta.

På platsen påträffades ett begränsat fyndmaterial från romersk järnålder. Framförallt var det fråga om keramik, men även glas påträffades. Även ett fåtal järnföremål hittades, men dessa var till övervägande del i så dåligt skick att de inte var möjliga att konservera. Platsen uppvisar en tämligen typisk gårdsstruktur från romersk järnålder.

INLEDNING/BAKGRUND

Med anledning av en planerad bostadsbyggnation har Kulturmiljö Halland utfört en särskild arkeologisk undersökning av den västra delen av RAÄ 31 Laholms stad på fastighe-

ten Nyby 3:38, Laholms kommun. Fastigheten underkastades en arkeologisk utredning år 2000 och det konstaterades då att den innehöll en eller flera fornlämningar (Nicklasson & Knabe 2000). Därefter förundersöktes platsen 2001 varvid det kunde konstateras att där fanns omfattande dikes-/gränssystem och boplatslämningar. Fornlämningen på ytan bedömdes bestå av härdar, gropar, rännor och stolphål (Toreld 2001).

Inom fornlämningen påträffades under förundersökningen stolphål som var tämligen kraftiga (0,45- 0,50 m stora). Denna storlek på stolphålen ansågs antyda att det kunde vara frågan om takbärande stolpar i en större byggnad. En ¹⁴C-datering av en härd i södra delen av området daterades till romersk järnålder. Då det inom fornlämningen också påträffades stolphål efter stolpar som var rektangulärt huggna så bedömdes att det även kunde finnas andra tidsavsnitt än romersk järnålder inom området, eftersom sådana brukar härledas till vikingatid/ tidig medeltid (ibid).

Vid en kartanalys av området som gjordes i samband med förundersökningen kunde konstateras att de vid förundersökningen påträffade rännorna sammanföll med gränsen mellan inägor och utmarker till Laholms stad på en karta från 1791 (ibid).

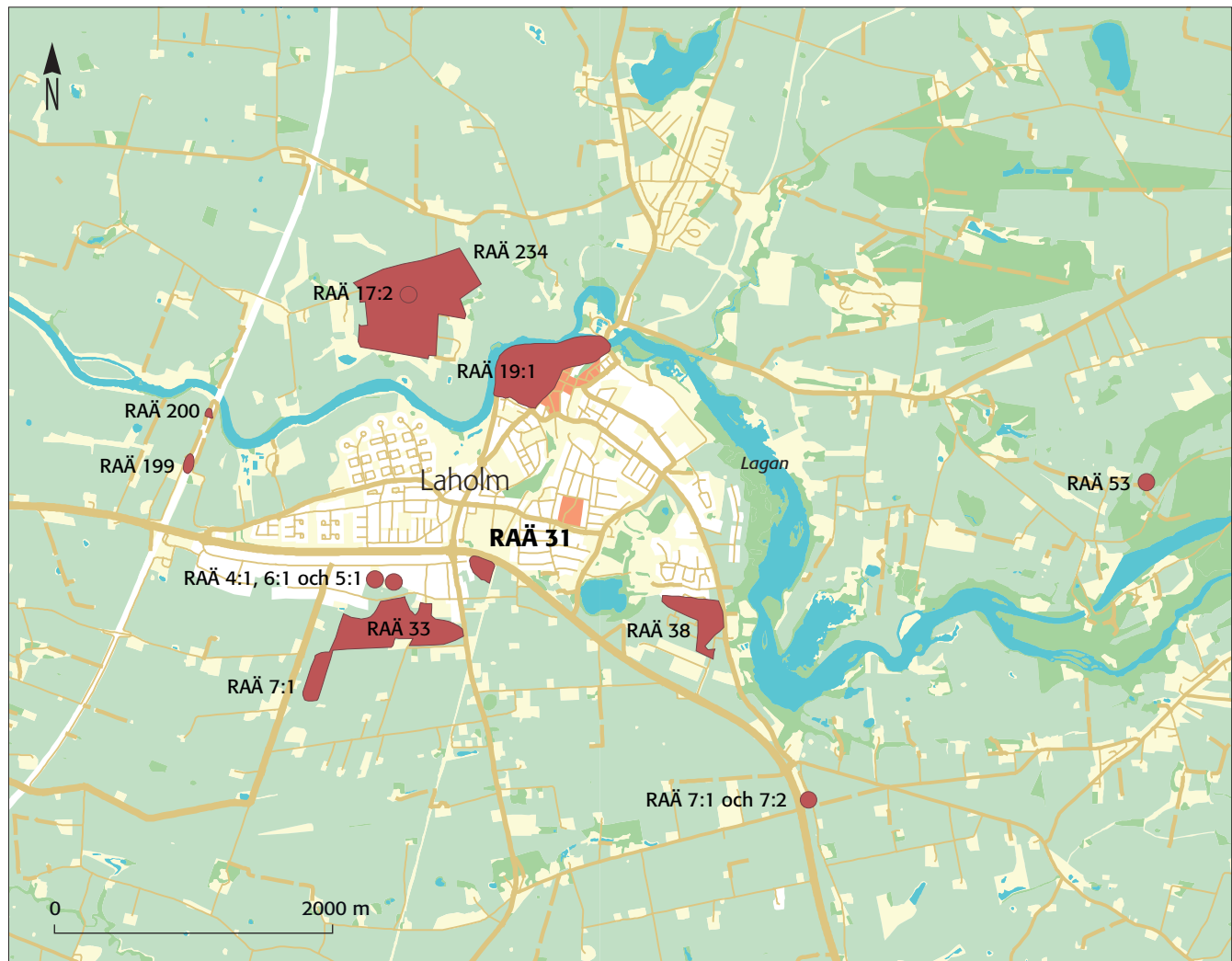
TOPOGRAFI OCH FORNLÄMNINGSMILJÖ

Omlandsanalysen av fornlämningens direkta närområde visar att det finns totalt 61 fornlämningar registrerade i en 2 kilometersradie runt RAÄ 31. Dessa lämningar uppvisar ett mycket mångfacetterat fornlämningslandskap. Norr om undersökningsområdet lig-

ger Laholms stad, vars hela inre stadskärna är markerad som fast fornlämning (RAÄ 19:1) på grund av de medeltida och efterreformatoriska stadslagren som finns här. På den motsatta sidan av Lagan ligger vidare Köpingelandet, RAÄ 234, en fornlämning som innehåller fynd från vendel- och vikingatid, och vars myntfynd kan antyda en vikingatida handelsplats (Bjuggner m.fl. 2010).

Drygt 250 meter söder om RAÄ 31:1 ligger två bronsåldershögar, RAÄ 9:1 och 10:1. Drygt 500-600 meter väster om dessa

återfinns de i folkmun kallade Olanders Kulle (RAÄ 7:1) och Billingsens Hög (RAÄ 4:1). Jämte dessa finns ytterligare tre högar (RAÄ 2:1, 3:1, 4:1), ett numera borttaget gravfält (RAÄ 5:1) och en borttagen hög (RAÄ 8:1, samt en eventuell flatmarksgrav (RAÄ 2:2). Väster om undersökningsområdet, och direkt söder om Olanders Kulle ligger RAÄ 33:1, vilket är en boplatslämning som till ytan hör till de största fornlämningarna inom Laholms kommun. Delar av området förundersöktes 2004 varvid det kunde konstateras att om-

Figur 2. Fornlämningar omnämnda i texten. Skala 1:50 000.

rådet innehöll rikligt med boplatsslämningar från framförallt bronsålder och förromersk järnålder (Svensson 2004).

I det direkta närområdet har endast en slutundersökning gjord på senare år, detta trots närheten till ett stadsområde. Denna slutundersökning gjordes på en del av RAÄ 38 drygt 1,5 kilometer öster om RAÄ 31. Undersökningen rörde i huvudsak lämningar från mellersta bronsålder (Mattsson & Svensson 2009).

Om man bortser från det omedelbara närområdet finns ytterligare undersökningar som är relevanta för RAÄ 31. En av dessa är de förhistoriska hus i Trulstorp som påträffades inom RAÄ 199, vilken undersöktes inför byggandet av dubbelspåret 1993. Där hittades två hus från romersk järnålder (Wranning 1995). Inom samma projekt undersöktes ett hus inom RAÄ 200 som hade en något senare datering än det inom RAÄ 199, då det daterades till folkvandringstid (Fors mf 1993). Husen visar att det finns en närvaro av lämningar från järnåldern innan den förmodade handelsplatsen i Köpinge etableras. Dock kan man påpeka att denna närvaro i övrigt ej är tydlig. Exempelvis finns mycket få resta stenar i området, vilket är den gravtyp som brukar förknippas med den romerska järnåldern. Två resta stenar finns dock i Ysby (Ysby RAÄ 7:1 och 7:2), vilket är drygt 3 kilometer sydöst om undersökningsområdet. Vidare finns en rest sten (Laholms lfs RAÄ 17:2) invid Kung Ises hög på Köpingelandet på den norra sidan av Lagan. Ett intressant fynd i närområdet är den folkvandringstida ringknapp som hittades på en åker i Lejeby (RAÄ 53) på den norra sidan av Lagan. Fyndet är en svärdsknapp

i massivt guld av sådant slag som förekommer i frankiska gravar från första hälften av 500-talet (Wranning 2003). Ringknappen är idag utställd i guldrummet på Historiska Museet i Stockholm. Fyndet vittnar om ett det kan ha funnits långväga kontakter hos människor boende i området under folkvandringstid. Möjligen kan detta även gälla för perioderna innan folkvandringstid.

FRÅGESTÄLLNING

Frågeställningarna inför undersökningen koncentrerades till att dokumentera fornlämningsens struktur och tidsdjup, med särskild tonvikt vid järnålder och medeltid. Vidare skulle särskild vikt läggas vid metalldetektering över de platser där förhistoriska huset förväntas. Även skulle särskild vikt läggas vid datering av rännor och rännsystem. Frågan där var bland annat om det fanns någon skillnad mellan de förhistoriska lämningar som placerats på historiska inägor jämfört med de som återfanns på den historiska utmarken.

METOD

Området avbanades med hjälp av en 20 tons grävmaskin. Även om det i förundersökningsrapporten framgick att ytan bitvis innehöll tjocka matjordslager kom dock den övergripande matjordstjockleken som en överraskning. Stora delar av ytan hade mellan 0,70 – 1,0 meter tjocka matjordslager. Detta försvårade schaktningen betydligt och gjorde att ytan ej kunde avtäckas i sin helhet. Dock kan det påpekas att anläggningstätheten i de västra och norra delarna av undersökningsområdet var mycket låg. Sannolikt innebar den begränsade schaktningsinsatsen inte att några

betydande lämningar blev oupptäckta.

Anläggningarna undersöktes med profilsnitt där 50% av anläggningen undersöks och den andra hälften dokumenteras i profil. I första hand prioriterades anläggningar som var knutna till strukturer, såsom de två förhistoriska husen eller till den stolphålsrad som genomkorsar ytan.

Metalldetektering utfördes över de platser där förundersökningen indikerade stolphålskoncentrationer. I matjorden påträffades metallföremål, men huvuddelen av dessa bedömdes vara recenta metallföremål av mestadels obestämbar art. Något föremål från matjorden med hög fragmenteringsgrad bedömdes dock kunna härröra från husens brukandetid. Metalldetektorsundersökning utfördes också på samtliga takbärande stolphål, såväl på den utgrävda halvan av dessa som på profilsnittet. Även om ett fåtal metallföremål påträffades i

stolphålen så gjordes inga fynd med hjälp av metalldetektor i stolphålen. Sannolikt berodde detta på föremålens låga metallinnehåll.

En icke i förväg planerad provserie som utfördes var en fosfatkartering i de båda husens längdriktning. Denna fosfatkartering utfördes för att kunna bidra med information om husens brukandestruktur. ^{14}C - och makrofossilprover togs i huvudsak inom de två husstrukturerna på platsen.

Ett försök till metodutveckling var att utifrån lodfotografering skapa en 3D-modell av undersökningsytan. Metoden har tidigare prövats på mindre objekt, såsom stenrösen (Kadefors 2014) och har då varit mycket framgångsrik. Vid RAÅ 31 prövades metoden på den undersökta ytan, varför en del av ytan lodfotograferades. Det visade sig efterhand att denna metodik ej var välfungerande då ytfotograferingen av över 3000 m² genererade så stora mängder data att bearbetningen blev ohanterlig. Att fullfölja metodiken och *de facto* skapa en koordinatsatt yta, på vilken 3D-modeller kunnat appliceras, visade sig vara för komplicerat för att kunna fullföljas på ett kostnadseffektivt sätt inom projektets ramar. Därför avbröts en fortsatt bearbetning av datan när problemen med hanteringen uppdagades, då en fortsättning med modelleringen hotade att ta alltför stor del av projekttiden. En fördel med att metoden ändå prövades var att metoden därmed finslipats i det att flera misstag kan undvikas i framtiden, varför metoden med all säkerhet kommer vara tillämpbar om den skulle användas igen.

Figur 3. Patrik Hallberg och Fredrik Larsson arbetar med fotoskanning av undersökningsområdet. Foto. Ola Kadefors. (Fotonr. 2015-17-7).

Publik verksamhet och pedagogik

Intresset för undersökningen från massmedia var förhållandevis stort. Möjligen kan detta bero på arkeologiska slutundersökningar är förhållandevis ovanliga i Laholm, varför nyfikenheten var stor. Tre olika tidningar (Hallandsposten, Laholmstidning, Lokaltidningen – Båstad & Laholm) besökte undersökningen och gjorde reportage efter att schaktningen var avslutad. Därtill gjorde Radio Halland ett inslag på platsen.

En visning hölls också. Denna visning var

för en klass med SFI elever. Föredraget fick därför hållas på omväxlande svenska och engelska. I gruppen fanns personer från flera olika länder, men lejonparten var från Syrien, Irak och Somalia. Det var ett väldigt roligt föredrag att hålla då intresset för arkeologin var mycket stort. En intressant aspekt av denna visning vara att det i gruppen rådde stor enighet om att fornlämningen borde bevaras, vilket faktiskt är en åsikt som inte är särskilt allmän (Kadefors 2015).

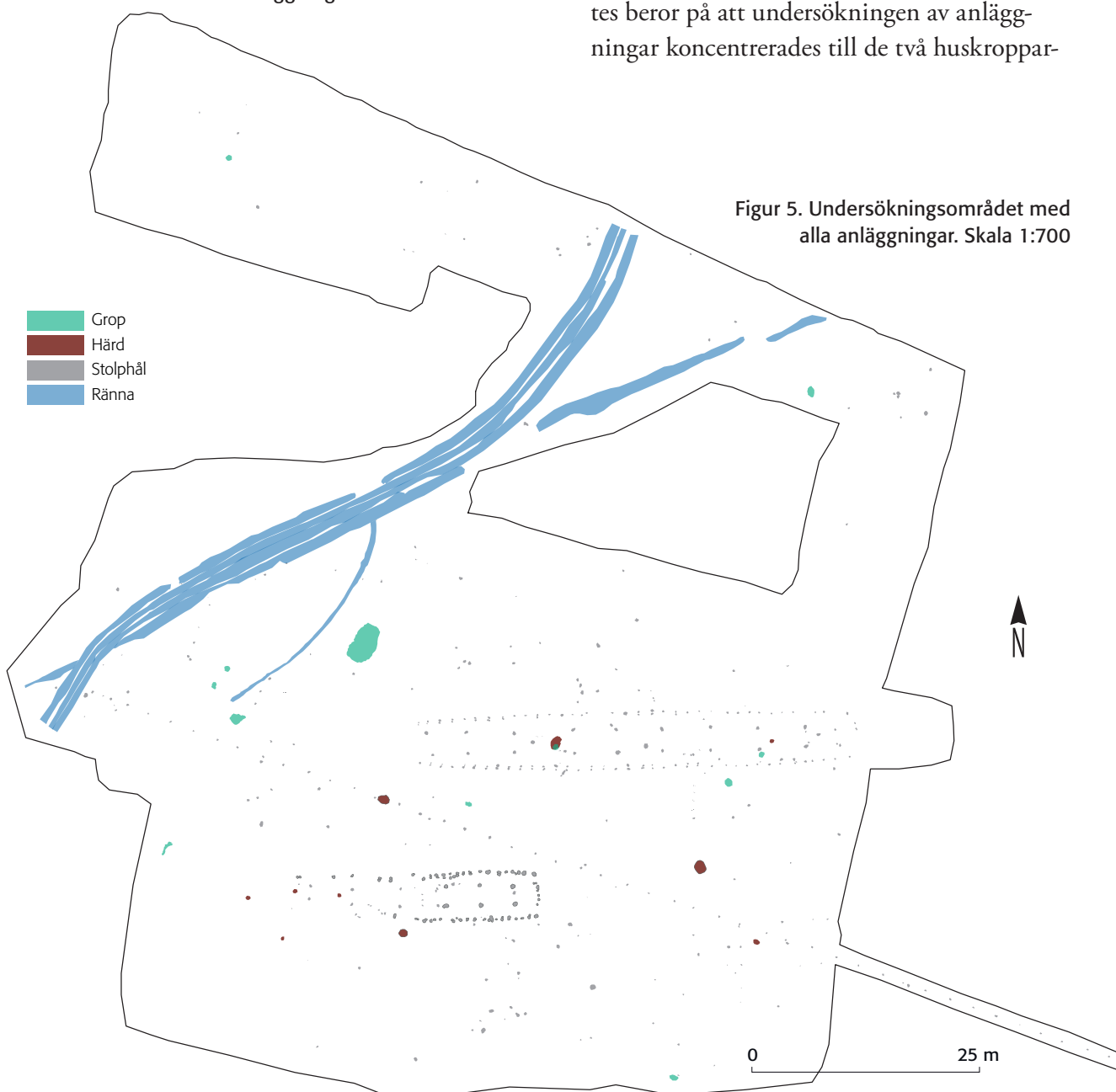
Figur 4. Projektledaren försöker förklara den takbärande stolpens funktion. Foto: Fredrik Larsson. (Fotonr. 2014-17-14).

UNDERSÖKNINGSRESULTAT

Anläggningstyp	Antal	Andel undersökta
Grop	12	2
Härd	11	7
Ränna	17	7
Stolphål	495	126
Totalt	535	143

Tabell 1. Antalet anläggningar.

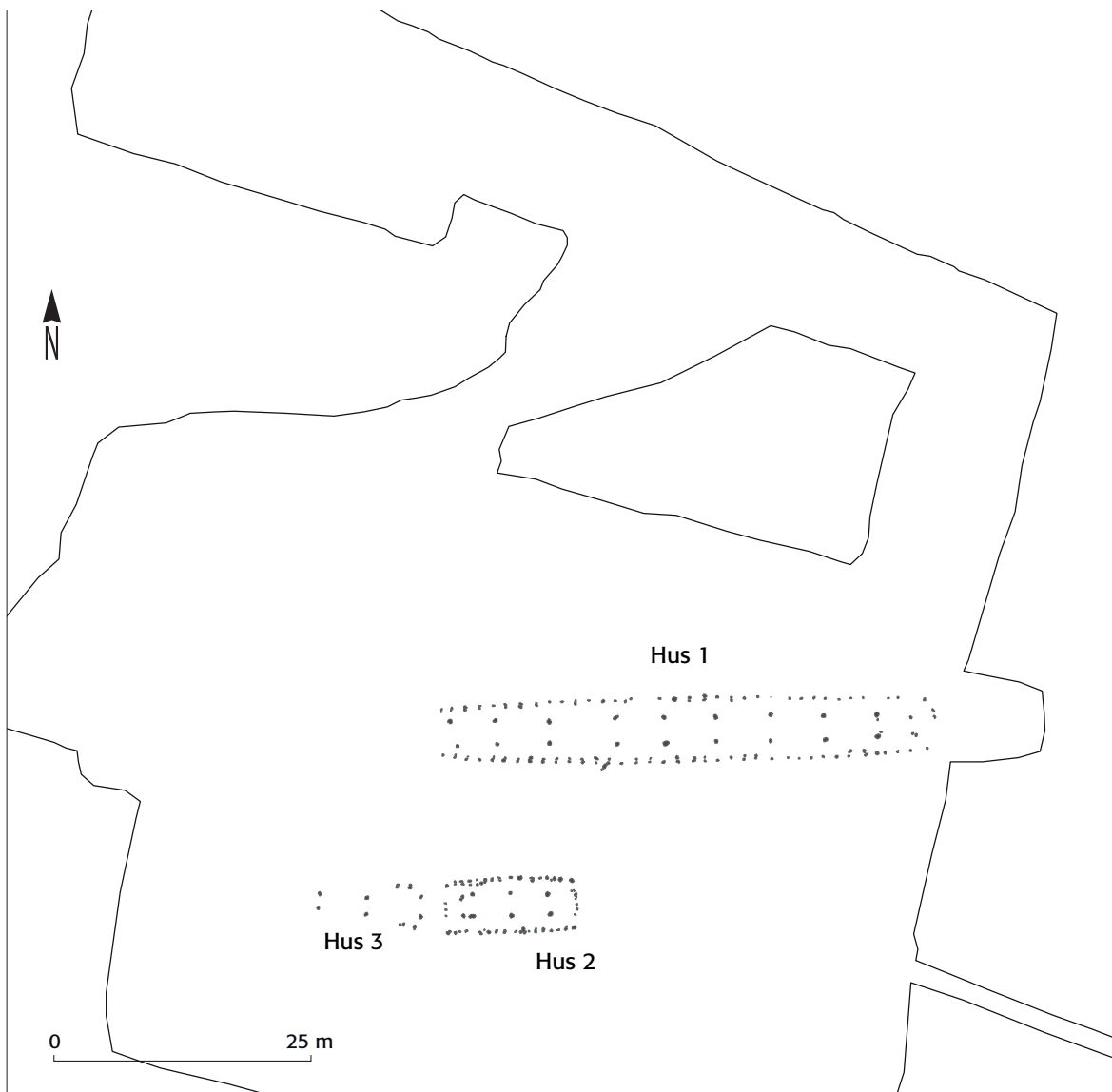
Totalt påträffades på ytan 535 förhistoriska anläggningar. Dessa anläggningar fördelade sig i enlighet med tabell 1. Av den totala mängden anläggningar på 535 undersöktes 143 stycken anläggningar. Detta utgör 27% av det totala anläggningsbeståndet. Anledningen till att en förhållandevis så liten del av den totala mängden anläggningar undersöktes beror på att undersökningen av anläggningar koncentrerades till de två huskroppar-

na. I dessa prioriterades de takbärande stolparna. Takbärarna i husen var i huvudsak mycket grova och djupa – flera hade ett djup på upptill 0,80 meter – och var således också mycket tidskrävande att undersöka. Det största av husen hade även ett stort antal väggstolpar, av vilka endast ett urval undersöktes. Det kan tilläggas att det totala antalet anläggningar som kunde knytas till de två husen var 239 stycken, vilket är nästan hälften av det tota-

la antalet anläggningar som påträffades inom ytan.

Någon medeltid påträffades inte på platsen, ej heller påträffades några lämningar äldre än romersk järnålder. Platsen var anmärkningsvärt opåverkad av lämningar äldre och yngre än romersk järnålder. Knappt någon flinta alls påträffades, vilket indikerar att det inte fanns några äldre tidshorisonter på ytan.

Figur 6. Husen inom RAÄ 31. Skala 1:700.

Stolphus och stolphål

Inom undersökningsområdet påträffades endast tre huskroppar. Dessa utgjorde däremot mycket tydliga strukturer. Tydligheten hos huslämningarna förstärktes dels av att framförallt de takbärande stolparna var mycket grova i alla husen, dels av att ytan i princip helt saknade inslag av andra konstruktioner eller anläggningskoncentrationer.

Hus 1

Typ:	Treskeppigt
Form:	Konvext
Orientering:	Ö-V
Längd:	47 meter
Största bredd:	6,3
Antal bockpar:	10 st. bestående av följande par (från väster till öster). Par 1, A4946 och A5193. Par 2, A4957 och A4969. Par 3, A4983 och A4997. Par 4, A2320 och A2378. Par 5, A2303 och A2458. Par 6, A1310 och A1086. Par 7, A1405 och A1210. Par 8, A1475 och A1524. Par 9, A588 och A560 (till detta par hör också två stöttor, A567 och A578). Par 10, A8673 och A8654 samt möjligen A8663.
Antal väggstolpar:	111 st.
Antal ingångar:	Möjligen 5
Datering:	Romersk järnålder (200 – 400 AD). ¹⁴ C-dateringar: se bilaga 5 och tabell 2, sid 17.
Prover:	Fosfatprover (se nedan) Makrofossilprover (bilaga 4)

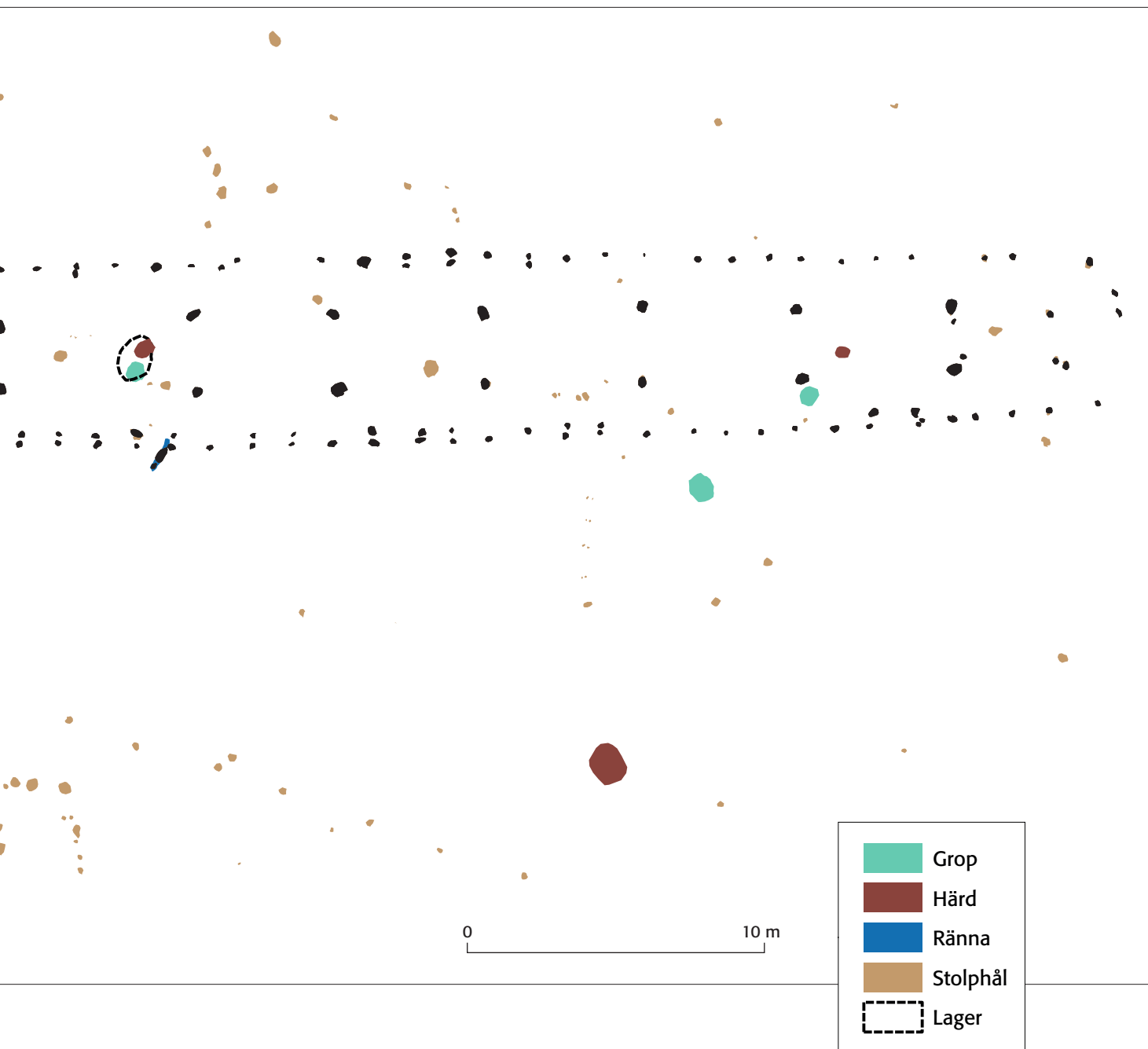
Det största huset på ytan är hus 1 som med sina 47 meter hör till de större husen som hittills påträffats i Halland. Huset var i fält mycket tydligt eftersom mycket få anläggningar från andra tider fanns på ytan. Vägglinjerna på huset fick rensas i sin helhet då det till en början var otydligt huruvida väggarna utgjordes av enkla eller dubbla stolpar.

Huset har sannolikt varit mångfunktionellt, med bostadsyta i västra delen och antingen ladugård eller lada i den östra.

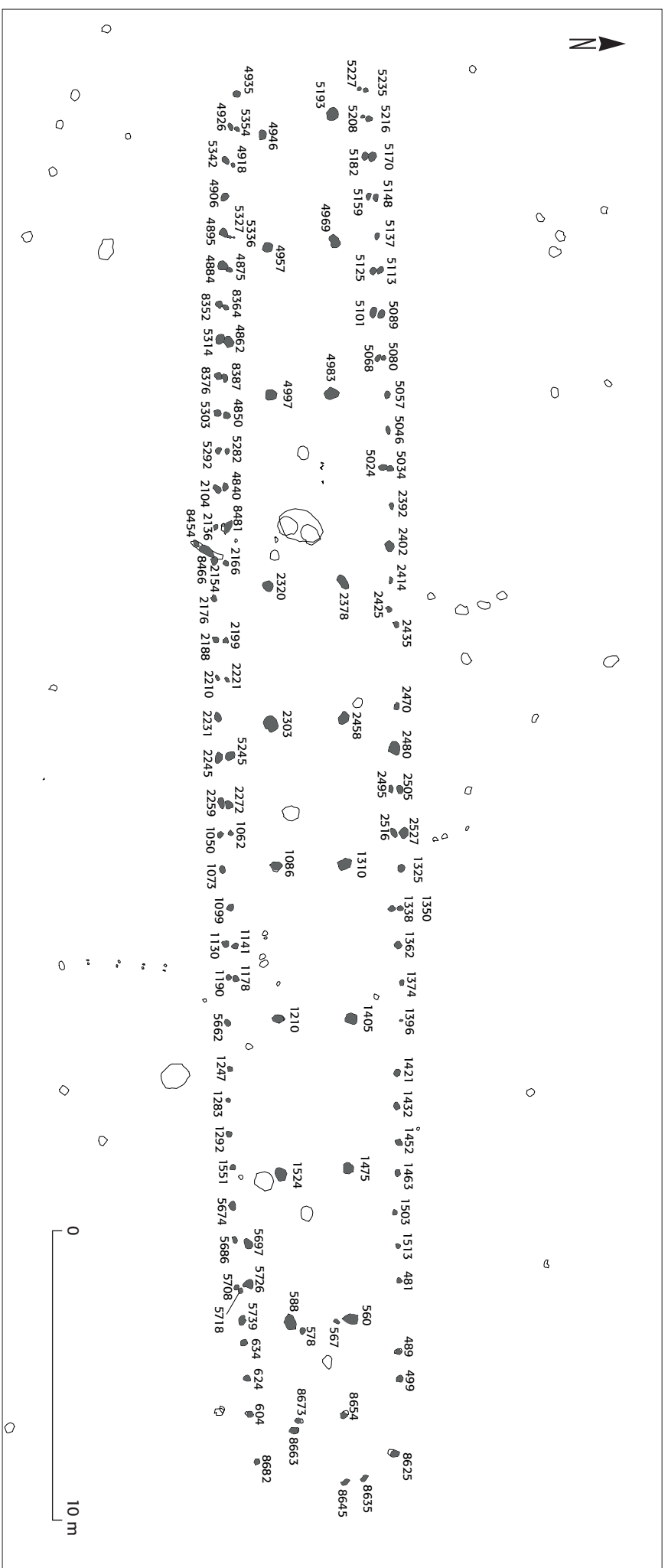
De takbärande stolparna i hus 1. Totalt har huset 21 takbärare – i den östra änden finns en

möjlig omstolpning – fördelade på tio bockpar. Dessa bockpar har ett inbördes avstånd som varierar mellan 1,7 – 2,7 meter (mätt utifrån centrum i takbärarna), men det generella avståndet ligger kring 2,5 meter. Den smalaste bockbredden återfinns i det östligaste bockparet, där avståndet mellan stolparna är

Figur 7 och 7b. Hus 1. Figurerna visar hus 1 med alla intilliggande anläggningar. Nästa sida: Huset helt utan anläggningar som ej hör till huset, samt de till huset hörande anläggningarna med id nr. Skala 1:200.

Figur 8. A4969 var det enda takbärande stolphålet i hus 1 som var stenskott. Foto Mats Nilsson. (Fotonr. 2014-17-12).

1,7 meter. I detta par noterades också en möjlig omstolpning. Spannet mellan bockparen (mätt utifrån centrum i stolphålen) är med två undantag kring 5 meter. Undantagen är avståndet mellan par 1 och 2 (räknat från väster) där avståndet endast är fyra meter, samt avståndet mellan par 3 och 4, där avståndet är 6,7 meter.

Generellt för de takbärande stolphålen i hus 1 är att de är mycket djupa och kraftiga. Det genomsnittliga djupet av totalt arton stolphål i huset (det östra paret förblev ogrävt av oklara skäl) var 0,59 meter, vilket nog skall betraktas som ett högt genomsnitt. Bara tre av dessa bedömdes ha endast en fyllning, medan övriga hade mellan två och fyra fyllning-

ar. Den vanligaste fyllningstypen var en humös sand som återkom i samtliga stolphål. Att den övervägande delen av stolphålen har mer än en fyllning kan visa att stolparna i något skede dragits upp eller bytts ut. I fyllningarna förekommer inget sot, och där fanns endast mindre bitar kol. Detta visar att huset sannolikt ej brunnit, varför stolparna sannolikt dragits upp i samband med övergivandet av gården.

De djupa stolphålen visar på en tung och stadig konstruktion. Dock var endast ett av de takbärande stolphålen stenskott. Detta stolphål, A4969, är beläget i det andra paret från väster och är det norra i paret. Detta stolphål var 0,60 meter djupt och innehöll rejäla

mängder sten. Av någon anledning har det varit av betydelse att just detta stolphål varit särskilt stadigt. Möjligen har det med själva resandet av huskonstruktionen att göra, att A4969 representerar den första stolpe man reser, och att den fortsatta byggnationen av något skäl är beroende av att just denna stolpe står stadigt.

Vägglinjen och ingångarna i hus 1. Vägglinjen innehöll totalt 111 stolphål. Dessa stolphål föreföll vara tämligen likartade med en diameter kring 0,20 meter och en fyllning av humös sand. Endast ett mindre urval av dessa undersöktes och då utvaldes i första hand stolphål som bedömdes ingå i öppningar. Vägglinjen bestod av antingen enkla eller dubbla rader av stolphål. I den västra delen av huset finns dubbla stolphålsrader utmed den södra sidan. Dessa dubbla, parställda stolpar fortsätter till mitten av huset, där vägglinjen övergår till att bestå av en enkel stolphålsrad i den östra delen. Även den norra vägglinjen består i väst av dubbla stolphålsrader, även om den ej är lika tydlig som den södra väggen. Likaledes upphör den dubbla stolphålsraden efter mitten av huset och den östra delen av huset får en enkel stolphålsrad även utmed sin norra sida.

Att fina var ingångarna till huset varit är ej entydigt. I den östra delen av huset, där vägglinjen består av en enkel stolphålsrad, är ingångarna tydliga. I den västra delen av huset, där vägglinjen är dubbel, är ingångarna svåra att se. Möjligen antyds de med något grövre stolphål som står lite längre ifrån varandra än andra stolpar i vägglinjen.

I den östra delen av huset finns en ingång på den södra sidan. Centralt i huset finns tre

ingångar på den södra sidan och en på den norra. Möjligen finns ytterligare en ingång på den nordvästra sidan. Det är dock svårt att ana någon ytterligare ingång i den västra delen av huset. Den ingång som finns längst till väster utmed den södra sidan är något anorlunda än de övriga ingångarna. Här är ingången markerad med dels två stolphål i vägglinjen, dels av två stolphål som ligger i diagonal riktning ut från huset. Möjligen markerar de två stolphålen någon form av utstickande konstruktion, en förstuga/farstu om man så vill, som tjänat som ett mindre förrum invid ingången. En liknade konstruktion kunde inte iaktas vid någon annan del av huset.

Pinnhålsrad. I rät vinkel utifrån mitten av husets södra långsida påträffades två parallella pinnrader. Dessa pinnhål hade endast en diameter av någon decimeter. Den östra raden består av tätt parställda pinnhål, medan den västra är en enkel rad. Möjligen indikerar detta att den östra hägnadsraden varit konstruerad liknade en trädgårdsgård, medan den västra varit ett enkelt flätverk. Tillsammans bildar de två raderna en korridor in mot huset och eventuellt fram mot en av ingångarna.

Övriga anläggningar i hus 1. Inne i hus 1 fanns mycket få anläggningar som eventuellt kunde höra till huset. I utrymmet mellan tredje och fjärde bockparet (räknat från väst), vilket uppvisar det längsta avståndet mellan bockpar i hela huset, fanns en anläggning som till en början tolkades som ett trampat lager, A2354. När detta rensades visade det sig överlagra två anläggningar, härden A8538 och gropen A8556. Dessa anläggningar lig-

ger centralt i huset och i den delen av huset där det största rummet finns (sett till avstånd mellan bockpar) varför anläggningarna antas höra till huset. Gropen och härden kan vara rester av den hushållning som pågått i huset. Ett makrofossilprov från groppen A8556 gav inget makrofossilmaterial alls. Ett mindre fynd av mineralsmältor påträffades dock. Härden ^{14}C -daterades till 130-350 AD, vilket sannolikt överensstämmer väl med husets förmodade ålder.

I den östra änden av huset fanns en mindre hård, A645, som möjligen kan höra till huset. Möjligen är härden en rest av en värmekälla för den östra delen.

^{14}C -prover i hus 1. Tre ^{14}C -prov togs i hus 1. Som ovan nämnts togs ett från härden A8538, de övriga två togs från stolphålen A588 och A4997. Dessa visar på en datering av huset till romersk järnålder, med en viss tyngdpunkt på 200 - 300 AD. För detaljer rörande ^{14}C -prov se bilaga 4 och 5, samt tabell 2.

Anl	Lab nr	^{14}C BP	Vedart	^{14}C Cal 2 sigma	^{14}C Cal sigma
A588	Ua-50372	1923 ± 41	Al	40 BC-220 AD	25-130 AD
A4997	Ua-50373	1752 ± 30	Has-sel	210 - 390 AD	240 - 335 AD
A8538	Ua-50376	1771 ± 31	Al	130-350 AD	220 - 330 AD

Tabell 2. ^{14}C -prov i hus 1

Makrofossilanalyser hus 1. Två makrofossilanalyser utfördes på anläggningar från hus 1, ett från groppen A8556 och ett från det takbärande stolphålet A588 i den östra delen av huset. En intressant detalj från groppen A5856

är fyndet av rottrådar som möjligen kan indikera någon form av konstruktion. Konstruktionen i fråga skulle kunna vara frågan om ett flätverk av något slag (se bilaga 3). Från groppen A8556 påträffades även mineralsmältor, vilket också fanns i provet från A588. Utöver dessa fynd påträffades inget utom träkol i groppen. Mineralsmältor kan indikera att huset brunnit då sådana uppkommer när lerklining smälter vid höga temperaturer.

Provet från stolphålet A588 var betydligt mer innehållsrikt. Detta prov innehöll rester efter ogräs, ängsväxter och säd. Därtill förekommer starrväxter i materialet. Möjligen kan detta indikera att det är frågan om material från stalldelen av huset, men materialet är inte entydigt. Ett intressant fynd är kärnor av mjölon. Mjölon kan förknippas med lingon, men växten har traditionellt använts för färgning och garvning. Vidare har den använts som både nödbrödsämne och medicinalväxt (se bilaga 3 samt naturhistoriska museets virtuella flora). I härden A975 påträffades också mjölon (se nedan).

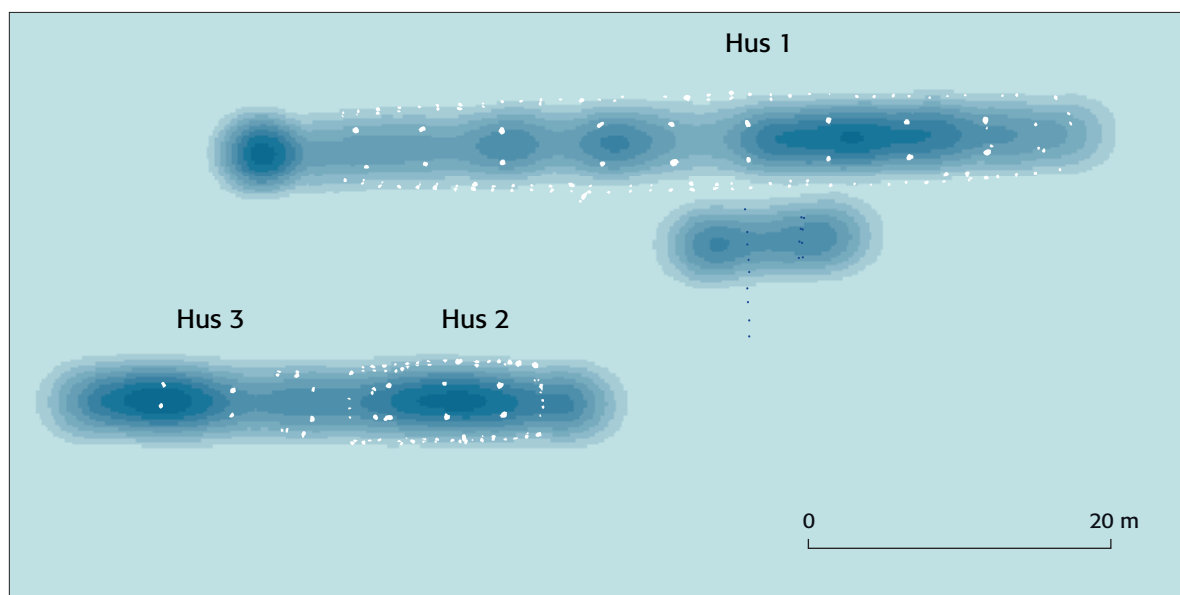
Fosfatkartering hus 1. För att bidra med perspektiv till eventuella diskussioner om rumsindelningar i husen utfördes en fosfatkartering i hus 1:s längdriktning. Analysmetoden var en citronsyreanalys. Prover togs i hela hus 1:s längdriktning, med ett prov varannan meter. Provresultatet visar på höjda värden i den östra delen av huset, vilket kan indikera på en stalldel i huset. Frågan om stallning av djur under järnåldern har förvisso från och till diskuterats. En genomgång av de halländska järnåldershusen visar att de tydliga bevis på stallning av boskap som finns i exempel-

vis Danmark, i princip helt saknas i Halland om man ser till synliga spår efter bås eller rumsavgränsningar kopplade till djurhållning (Carlie 1999). Det har även diskuterats vad som krävs för att stalla djur i frågan om foder och tillgång till vatten. Som exempel kan nämnas att en ko idag behöver 50 liter vatten per dygn, en gris 10 liter och ett får 8 liter. Därtill kommer foder (Häggström 2014). Om man skall bära den mängden vatten till de stallade djuren så ställer det stora krav på en stor arbetsorganisation. Det är således inte säkert vad de förhöjda fosfaterna i den östra delen av hus 1 representerar. Man skall nog vara öppen för att fosfaterna kan spegla en kok- eller arbetsavdelning.

I den västra delen av hus 1, mellan bockparen 3 och 4, där det fanns en härd (A8538) och en grop (A8556), och där man kan förvänta sig en boendeavdelning, finns inte särskilt höga fosfater. Detta kan indikera att det är en boendedel av huset, som hållits så ren så att låga fosfatmängder avsatts. Vidare finns

en intressant förhöjning i sista provet vid den västra gaveln. Denna förhöjning ligger utanför själva huset och kan eventuellt visa på ett avträde till boendedelen. Det kan naturligtvis även vara spåren av en gödselstack, men det förefaller som en naturlig plats att ha ett avträde på. Förhöjningen är precis utanför huskroppen och i den del som sannolikt varit boendedel.

En mindre provlinje togs också genom de två pinnhålsraderna vid hus1 södra del. Denna provserie visar att det mellan pinnraderna är lägre halter fosfater än på sidorna om dem. Om pinnhålen indikerar en slags korridor, eventuellt en fågata, så kan det visa att djur letts in den vägen. Den ingång som finns i anslutning till "korridoren" kan möjligen anses vara väl trång. De förhöjda fosfatvärdena vid sidan av pinnhålsraderna kan möjligen indikera små odlingar invid huset där man gödslat.

Figur 9. Fosfater i hus 1, 2 och 3. Skala 1:500.

Fynd i hus 1. Totalt påträffades fynd fördelat på 24 fyndposter inom hus 1. Dessa fynd utgjordes av fynd från anläggningar, fynd som påträffades på den schaktade ytan, samt fynd som påträffades i matjorden ovan huset med hjälp av metaldetektor. De detekterade fynden bedömdes dock alla vara av sentida karaktär. Den övervägande delen av dessa har därför kasserats.

De fynd som kunde relateras till hus1 var av mycket skiftande slag. Totalt påträffades inte mindre än 35 fynd fördelat på 24 fyndposter och 12 föremålskategorier (se tabell 3 och bilaga 2). Av dessa föremål bedöms järnföremålet, kopparmyntet och eventuellt smältan vara från senare tid.

Föremålskategori	Antal	Vikt
Slipsten	1	9,3 g
Järn	1	6,7 g
Lerklining	2	4 g
Bergartsföremål	2	10 g
Keramik	5	53,2 g
Flintkärna	1	21,3 g
Flintavslag/avfall	2	15,4 g
Glas	1	0,8 g
Brända ben	7	0,7 g
Bränd lera	11	10 g
Metallsmälta	1	13,1 g
Kopparmynt	1	38 g

Tabell 3. Fynd i hus 1.

Noterbart är att keramikfynden uteslutande finns i den västra delen av huset och i huvudsak mellan bockparet 3 och 4, vilket är den delen av huset som sannolikt varit boendedelen. Keramikmaterialet från huset är mycket litet då endast 5 skärvor påträffades i huset eller i anläggningar hörande till huset. Keramiken som påträffades ger genomgående in-

trycket av att vara från grova brukskärl då inga keramikfragment visade på någon ytbehandling eller förekomsten av någon ornamentik. Keramiken är också i samtliga fall grovmagrad.

Några intressanta bergartsföremål påträffades i huset. I den västra delen hittades delen av en slipsten (f.nr 1) i stolphålet A4983 och i den östra delen av huset hittades en sten som tolkades som del av ett bryne (f.nr 8) i stolphålet A578. Det intressantaste av dessa bergartsföremål är dock ett sexsidigt föremål som sannolikt är tillverkat av skaftet till ett bryne. Detta föremål är ca 3 x 2 centimeter stort rektangulärt föremål (f.nr 29) med raka sidor i vilka det finns en liten grop på varje sida. Detta fick det att likna en avlång tärning, men uteslutande med ettor. Vad det är för föremål har inte gått att klargöra. En tärning med bara ettor är direkt dålig i de flesta spel och någon annat vettigt bruk för föremålet är svårt att se. Intressant är också själva fyndplatsen då föremålet påträffades i lagret A2354 över härden A8538 och gropen A8556, vilket alltså är den del av huset som tolkats som boendedelen.

I en av takbärarna (A1210) i den östra delen av huset påträffades en liten bit grönt glas (f.nr 30). Glasbiten är liten, den vägen endast 0,8 gram, och förefaller vara en del från ett krossat föremål då det går tydliga slagvågor genom glasbiten. Huruvida det är frågan om romerskt glas har ej gått att fastställa, men med tanke på fyndkontexten förefaller det vara troligt.

Inom hus 1 påträffades även ett järnföremål och en smälta. Ingen av dessa kan med säkerhet sägas vara från huset då de påträffa-

Figur 10. Tärningen (f.nr 29) påträffades i en lagerrest, A2354, i hus 1. (Fotonr 2015-17-16). Glasbiten (f.nr 30) påträffades stolphålet A1210 i hus 1. (Fotonr 2015-17-15). Foto: Anders Andersson.

des i matjordslagret ovan huset. Järnbiten var också i tämligen gott skick med ett högt järninnehåll. De bitar av järn som med säkerhet är samtida med husen och som påträffades i hus 2 var i så pass dåligt skick att de ej gick att konservera. Därför bedömdes denna järnbit vara från senare tid. Vid detekteringen påträffades även ett litet kopparmynt, ett tvåörings mynt från 1878.

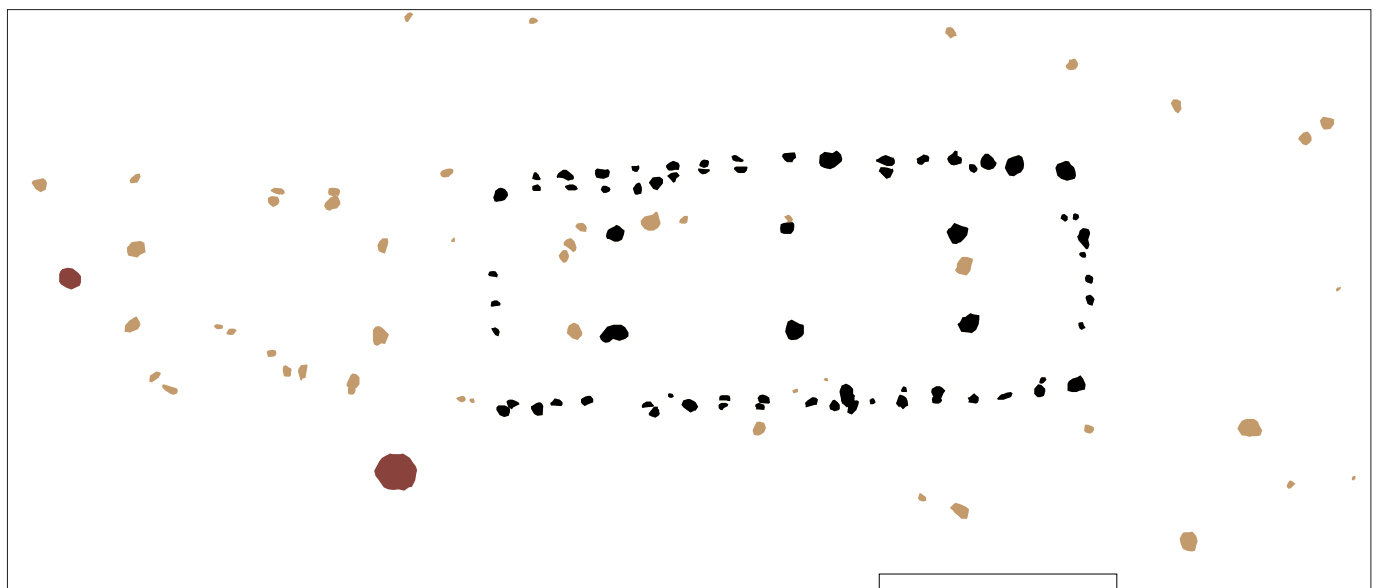
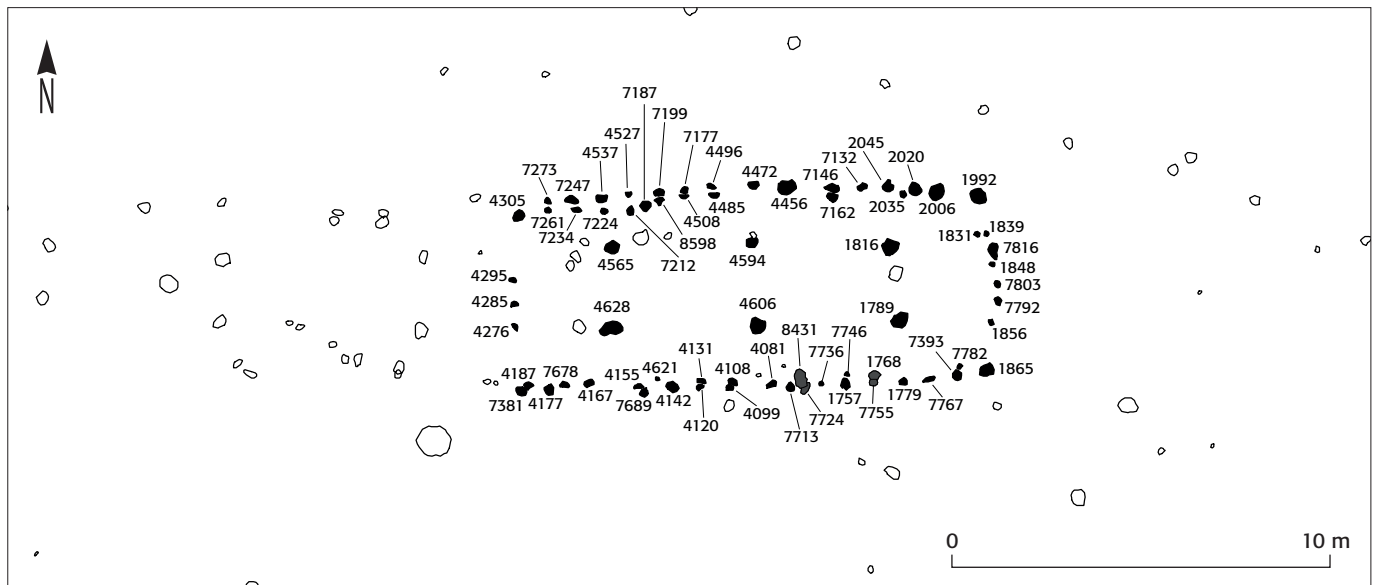
Vidare påträffades bränd lera (vilken eventuellt kan vara lerklining, men inga tydliga pinnavtryck förekommer) samt en bit harts (f.nr 35) vilken påträffades i lagret A2354, alltså det lager som låg centralt i husets boendedel.

Hus 2

Typ:	Treskeppigt
Form:	Konvext
Orientering:	Ö-V
Längd:	14 meter
Bredd:	5,6 meter
Antal bockpar:	tre stycken, bestående av följande par (från väster till öster). Par 1, A4565 och A4628. Par 2, A4594 och A4606. Par 3, A1789 och A1816.
Antal väggstolpar:	63
Antal ingångar:	-
Datering:	Romersk järnålder (200 – 400 AD)
Prover:	Fosfatprover (se nedan) Makrofossilprover (bilaga 4)

Hus 2 är betydligt mindre än hus 1 och av en helt annan karaktär. Vid fältarbetet var det till en början svårt att avgöra husets faktiska längd och det antogs att huset var sammanhängande med det intilliggande hus 3. Hus 2 bedöms vara ett mindre uthus, eller en verkstad av något slag. Det är möjligen för litet att vara ett vanligt mångfunktionellt bostadshus, men då det trots det påträffades ett förhållandevis omfångsrikt fyndmaterial i huset så har huset sannolikt en något annan funktion än enbart såsom uthus.

Takbärare i hus 2. Totalt fanns i huset sexstolphål från takbärande stolpar fördelat på tre bockpar. Avståndet mellan bockparen är drygt 3,8 meter och avståndet mellan stolparna i paren drygt 2,0 meter (mätt utifrån centrum i stolphålen). De takbärande stolphålen är mycket djupa. Det grundaste är 0,50 meter och det djupaste 0,80 meter. Detta gör att huset ger intryck av att vara ytterst stabilt och ovanligt robust byggt för att vara en så liten byggnad. Särskilt om det skulle vara frågan om ett uthus eller ett magasin av något slag är det väldigt stabilt. En av takbärarna

Figur 10. Hus 2, skala 1:200.

hade två fyllningar, en takbärare hade tre fyllningar och fyra takbärare hade fyra fyllningar. Att de flesta av stolphålen har fler än två fyllningar kan vara ett tecken på att stolparna rykts upp vid något tillfälle. Endast ett av stolphålen, A4606, föreföll dock med säkerhet omstolpad. Uppdragandet av stolpar kan ha skett när huset rivits. Då det inte finns några tecken på sot eller rikliga mängder kol i fyllningen till stolphålen, så förefaller inte huset vara nedbrunnet. Fyllningarna bestod i huvudsak av olika varianter av sand med varierande grad av humusitet. Dock fanns ett inslag av lera i fyra av takbärarna, de fyra från väster räknat, vilket möjligen kan vara en rest efter ett golvlager inne i huset.

Väggstolpar och ingångar i hus 2. Totalt bedömdes väggarna i hus 2 bestå av 63 tätt sittande stolpar. Dessa stolpar varierade mycket i storlek, när somliga var små käpphåll, var andra av bastanta stockar. Både utmed den norra och den södra sidan fanns antydningar till dubbla, parställda stolpar, men detta var ej genomgående för hela vägglinjen. Även i vägglinjen fanns flera stolpar som var djupa. Flera var nedgrävda 0,30 – 0,40 meter ner i marken. Den övervägande delen av de undersökta väggstolparna var dock kring 0,25 meter djupa. Sammantaget förefaller således även väggen vara av mycket bastant konstruktion. Då det är frågan om ett ganska lite hus så torde det ha varit ytterst stabilt.

I huset finns inga tydliga ingångar. Mitt på sydsidan finns två dubbla stolphåll som eventuellt kan markera en ingång. Vidare kan man möjligen spekulera i om det inte finns en ingång i den nordöstra gaveln.

Övriga anläggningar i hus 2. Inga ytterligare anläggningar påträffades som kunde knytas till huset.

¹⁴C-prover i hus 2. Två ¹⁴C-prov tog från anläggningar i hus 2. Proven togs båda från stolphåll. Ett av proven togs från takbäraren A4606 och ett från en mycket grov stolpe i vägglinjen, A1992. Båda proven daterades till romersk järnålder, men de är inte särskilt samstämmiga. Proven från A4606 daterades till 120 – 330 AD och provet från A1992 daterades till 260 – 540 AD. Även om provet från A1992 daterar huset in i folkvandringstid så är den sannolika åldern på huset den samma som hos hus 1, d.v.s. romersk järnålder. För detaljer rörande ¹⁴C-prov se bilaga 4 och 5, samt tabell 4.

Anl	Lab nr	¹⁴ C BP	Vedart	¹⁴ C Cal 2 sigma	¹⁴ C Cal 1 sigma
A4606	Ua-50371	1815±30	Lönn	120 – 330 AD	135 – 240 AD
A1992	Ua-50377	1704 ± 30	Hassel	260 – 540 AD	260 – 440 AD

Tabell 4. ¹⁴C-dateringar hus 2

Makrofossilanalyser hus 2. Två makrofossilprover togs från hus 1, A4606 och A4628. A4628 var i princip innehållslöst, men provet från 4606 innehöll en del makrofossilmaterial. Detta prov innehöll en del säd såsom skalkorn, havre, ospecificerat korn, samt råg. Detta kan tolkas som om huset varit ett kok- eller bostadshus (se bilaga 3).

Fosfatprover hus 2. En serie prover togs gemensamt genom hus 2 och 3. Provserien visar på en förhöjning av fosfater centralt i huset. Det är svårt att säga vad detta representerar, men det är nog snarare en spegling av nå-

gon form av hantering av mat eller aktiviteter kopplade till hushållet än till djurhållning eftersom huset förefaller vara väl litet för att tjäna som stall.

Fynd i hus 2. Inom hus 2 påträffades fynd fördelade på 11 fyndposter. Dessa fynd påträffades i samtliga fall utom ett i anläggningar knutna till huset. Det enda fynd som låg inom huskroppen men som inte påträffades i en anläggning var f.nr 15, vilket är ett flintavslag och som sannolikt inte hör till själva huset.

Föremålskategori	Antal	Vikt
Bränd lera	2	75,1 g
Bränt ben	1	0,1 g
Flinta	1	16,2 g
Glas	1	4 g
Keramik	39	44 g
Järn	2	8,7 g

Tabell 5. Fynd påträffade inom hus 2.

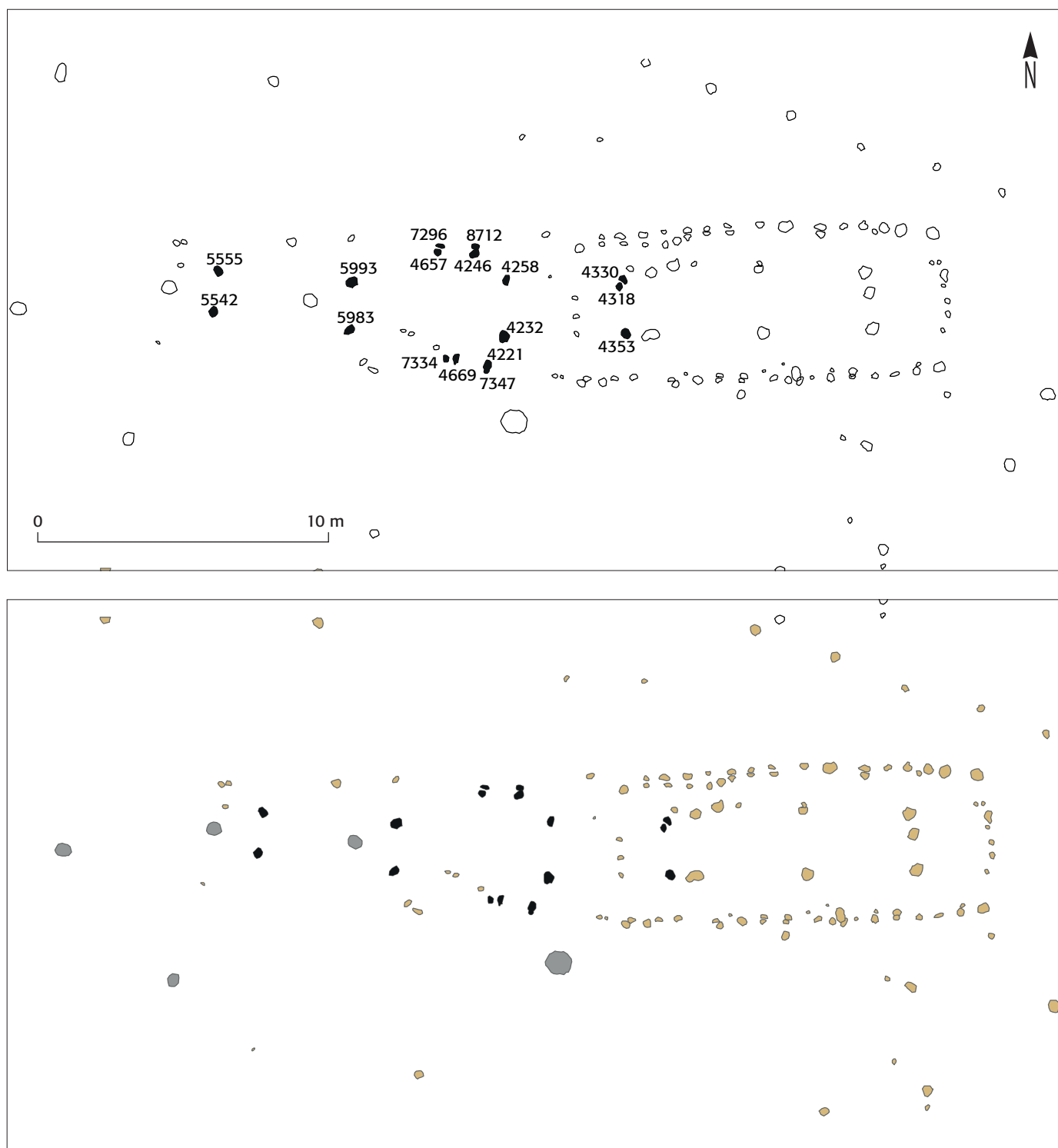
Den största fyndkategorin utgjordes av keramik, sammanlagt 39 bitar vilka fördelad sig på totalt fem fyndposter. Inga bitar som påträffades var ornamenterade eller hade blivit

Figur 11. Lerplatta (f.nr 10) påträffad i stolphålet A4594 i hus 2. (Fotonr 2015-17-17). Foto: Anders Andersson.

Figur 12. Glaspärla (f.nr 12) påträffad i stolphålet A4606 i hus 2. (Fotonr 2015-17-18). Foto: Anders Andersson.

Figur 13. Hus 3. Skala 1:200.

ytbehandlade, vilket gjorde att de gav intrycket av att vara skärivor från brukskärl. Ett fynd, f.nr 6 från A4628, utgjordes av spaltad och delvis sintrad keramik, vilket antyder ett kärl som bränts två gånger.

Ett fynd utgjordes av bränd lera, f.nr 10 från A4594, vilket är delar av en lerplatta. Detta fynd låg i ett stolphål och dess funktion är oklar.

Två bitar av järn påträffades även. Dessa utgjordes av f.nr 54 från A4565 och av f.nr 55 från A8431. F.nr 54 kunde inte alls ses vad det var, men f.nr 55 är huvudet på en nit. Enligt bedömning av konservator är det endast f.nr 55 som är möjligt att konservera.

Det finaste fyndet från hus 2 är den lilla blåa glaspärila (f.nr 12) som påträffades i A4606. Pärilan är sannolikt av romersk ursprung. Med tanke på detta fynd sållades all fyllning från stolphålet. Inga ytterligare fynd påträffades dock utöver två bitar spaltad keramik (f.nr 4).

Hus 3

Typ:	Treskeppigt
Form:	-
Orientering:	Ö-V
Längd:	14 meter
Bredd:	4,3 (mätt utifrån ingångsstolpar)
Antal bockpar:	fyra stycken, bestående av följande par (från väster till öster). Par 1, A5542 och A5555. Par 2, A5983 och A5993. Par 3, A4232 och A4258. Par 4, A4318, A4330 (omstolpning) och 4353
Antal väggstolpar:	-
Antal ingångar:	2
Datering:	Romersk järnålder (200 – 400 AD)
Prover:	Fosfatprover (se nedan) Makrofossilprover (bilaga 4).

Hus 3 bedömdes inledningsvis såsom en förlängning av hus 2 då även detta hus har mycket bastanta takbärare och dessa i princip låg i

linje med takbärarna i hus 2. Dock avvek hus 3 något i det att huset har en lätt krökning, är något bananformat om man så vill, där den västra delen kröker lite åt norr. Vidare saknar huset synliga väggstolpar. Möjligen är hus 3 en äldre föregångare till hus 1 och 2. Hus ett och 2 förefaller byggts ungefär samtidigt då båda husens västra gavlar ligger i linje med varandra. Den östra delen av hus 3 går in i hus 2:s västra gavel vilket möjligen kan betyda att hus 3 är en äldre föregångare till hus 2. Dock finns inga tydliga stratigrafiska evidens som kan bekräfta det kronologiska förhållandet mellan husen.

Takbärare i hus 3. Totalt fanns nio stolphål efter takbärare fördelat på fyra bockpar. Det sista paret längst åt öster har spår av en omstolpning. Totalt undersöktes sju av de nio stolphålen. Avståndet mellan bockparen varierar då avståndet mellan par 1 och 2 är 4,6 meter, mellan par 2 och 3 är 5,3 meter och avståndet mellan par 3 och 4 är 4,0 meter. Även avståndet mellan stolphålen i paren varierade. Avståndet i par 1 var 1,3 meter, i par 2 var det 1,6 meter, i par 3 var det 1,9 meter och i par 4 var det 1,8 meter. Huset är alltså något konvext. Djupet hos de takbärande stolphålen i hus 3 var i likhet med hus 1 och 2 väl tilltaget. Stolphålsdjupen varierade mellan 0,45 – 0,67 meter med ett medelvärde på 0,55 meter.

Fyllningarna i takbärarna var något varierande mellan olika nyanser av grå och brun sand. Två takbärare hade två fyllningar och fem hade tre fyllningar. Ingen påfallande stor mängd kol eller sot påträffades varför huset ej bedömdes som nedbrunnet. Möjligen har stolparna ryckts upp och fyllning från eventuella golvlager har delvis fyllt groparna.

Ingångar i hus 3. Inga väggstolpar påträffades men däremot två ingångar till huset. Ingångarna låg mellan par 2 och 3 på var sida om huset. Den norra av dessa ingångar bestod av två parallella parställda stolpar. Den norra ingången var den tydligaste av de två. Den södra ingången är betydligt diffusare och frågan är om den alls räknats till huset om den inte legat mitt emot den norra ingången. Ingångsstolparna är mellan 0,11 – 0,35 meter djupa och har likartad fyllning som hos takbärarna.

Övriga anläggningar i hus 3. I hus 3 fanns två anläggningar som med största säkerhet hör till hus 3. Dessa anläggningar är härdarna A5497 och A5579. Båda härdarna ligger cirka 1,5 meter väster om ett bockpar, A5497 väster om bockpar 1 och A5579 väster om bockpar 2. Båda härdarna undersöktes utan att några fynd påträffades.

¹⁴C-prover i hus 3. Ett prov togs från takbäraren A4232. Detta prov gav en datering till yngre romersk järnålder. Dateringen är lite problematisk då den överlappar dateringen för hus 2. Dessa hus går in i varandra och kan således inte ha funnits samtidigt. För detaljer rörande ¹⁴C-prov se bilaga 4 och 5, samt tabell 6.

Anl	Lab-nr	¹⁴ C BP	Vedart	¹⁴ C Cal 2 sigma	¹⁴ C Cal 1 sigma
A4232	Ua-50374	1686 ± 30	Al	250 – 430 AD	240 – 410 AD

Tabell 6. ¹⁴C-datering hus 3.

Fosfatkartering i hus 3. En provserie med fosfatprover togs genom hus 3. Denna provserie visade på förhöjda fosfater i husets västra ända där de högsta värdena ligger kring bockpar 1. Vad dessa värden egentligen representerar är svårt att säga. I hus 2 förefaller de förhöj-

Figur 14. Järn påträffat i botten av stolphålet A5555. (Fotonr 2015-17-09). Fotograf Fredrik Larsson.

Figur 15. Bottenbit (f.nr 52) från stolphålet A4232 från hus 3. Foto: Anders Andersson. (Fotonr. 2015-17-19).

da fosfaterna speglar hantering av mat, snarare än gödsel eller träck från kreatur. I hus 3 finns dock inga makrofossil att tillföra diskussionen rörande funktionsbestämningen av husen.

Fynd i hus 3. Inom hus 3 påträffades fynd fördelade på fem fyndposter. I samtliga fall påträffades dessa i takbärare. Tre av de fem fyndposterna utgjordes av keramik. Ett av dessa, f.nr 52 från A4232, utgjordes av bottenbiten till ett stort lerkärl. Bara denna enda bit väger 231 gram, vilket därvid utgör hela 40 % av den totala vikten av keramik från grävningen. Övriga keramikfynd är endast mindre skärvar, även dom från takbärande stolphål. Samtliga bitar keramik är med grov magring och förefaller komma från hushållskärl. Sannolikt är den stora bottenbiten ett of-

fer. Offer i form av keramikkarl eller delar av keramikkarl är förhållandevis ofta påträffade i hus från järnåldern (Carlie 2004).

Föremålskategori	Antal	Vikt
Keramik	6	245,7 g
Flinta	1	43,1 g
Järn	2	3,1 g

Tabell 7. Fynd påträffade inom hus 3.

Två bitar järn, f.nr 56, påträffades i botten på A5555. Dessa bitar järn är samma föremål, men tyvärr var det omöjligt att bestämma vad för slags föremål det var. Efter röntgen av föremålet kunde konstateras att allt järn korroderat bort, varför någon konservering ej varit möjlig.

Diskussion – husen, utblickar och jämförelser.

I Nyby är det framförallt hus 1 och 3 som låter sig jämföras med fynd av hus på andra platser. Hus 1 är ovanligt stort för att komma från romersk järnålder. Det samtida huset som påträffades vid RAÄ 199 i Trulstorp, Lahlöls lfs, var drygt 40 meter långt och drygt 7 meter brett. Detta gör huset något kortare och bredare än hus 1. Ett annat intressant förhållande är att huset på RAÄ 199 också har tätt ställda väggstolpar. Dock är inte dessa vägglinjer fullständiga i det att de finns betydande luckor i väggstolparna centralt i huset eftersom sentida gropar störde konstruktionen (Wranning 1995). En detalj som helt saknas hos hus 1 men som finns i huset från RAÄ 199 är en yttre vägggränna som går utanför väggstolparna på den sydvästra sidan om huset. Samma konstruktion har ett romerskt hus som påträffats på RAÄ 195 i Skrea socken, där husets väggstolpar omges av en yttre ränna (Wranning 2001).

En likhet mellan RAÄ 199 och RAÄ 31 är förhållandet mellan ett stort bostadshus och ett mindre hus, möjligen ett uthus eller verkstad. På RAÄ 199 finns ett mindre hus med fyra bockpar drygt 20 meter söder om bostadshuset. Detta mindre hus ligger ej helt i linje med bostadshusets västra gavel, dock nära nog för att en likhet uppstår med förhållandena på RAÄ 31. De västra gavlarna på hus 1 och 2 på RAÄ 31 ligger i rak linje med varandra, vilket ger en stark samhörighet mellan husen, men avståndet mellan husen är på RAÄ 31 drygt 12 meter. En intressant skillnad mellan boplatsen i Trulstorp och den i Nyby är att det i Trulstorp finns en stor

mängd härdar som förefaller höra till boplatsen. I Nyby påträffades endast tre stycken.

Ytterligare hus i närheten av RAÄ 31 som har en samtidighet är det 30 meter långa och 6 meter breda huset från RAÄ 200 i Trulstorp. Detta hus är på typologisk grund daterat till folkvandringstid (Fors m.fl. 1993).

Vid undersökningen av RAÄ 326 i Furudal, Veinge socken, framkom två stolphus som är samtida med husen på RAÄ 31. Dessa hus är båda mindre, 30 respektive 23 meter långa, men har i likhet med husen i RAÄ 31 markerade vägglinjer (Håkansson 2011). Dock är väggarna hos dessa hus bestående av kapphål, medan väggarna i både hus 1 och 2 i Nyby har väl markerade väggar med väggstolpar kring 0,20 meter i diameter. De kläna väggstolparna hos husen i Furudal är något atypisk. Andra samtida hus har oftast betydligt bastantare och välmarkerade vägglinjer. Vid undersökningarna av det förromerska gravfältet i Tjärby framkom utöver gravarna flera hus från såväl den senare som den äldre delen av romersk järnålder (Wranning 2010). Dessa hus (totalt 6 stycken som är från perioden äldre romersk järnålder till yngre romersk järnålder/folkvandringstid) är samtliga mindre än det större av de påträffade husen i Nyby. En sak som är noterbart i detta sammanhang är att de äldre av husen är betydligt mindre än de från senare delen av samma period. Denna omständighet kan man delvis också ana vid den stora brons- och järnåldersboplatsen RAÄ 71:2 i Brogård, Snöstorps socken utanför Halmstad. Husen från den äldre delen av romersk järnålder är generellt något mindre än mot slutet av samma period (Carlie 1992). Efter övergången mellan romersk järnålder

och folkvandringstid manifesteras detta ytterligare då långhusen tenderar till att bli mycket stora. Exempelvis är flera av husen från romersk järnålder/ folkvandringstid i Kårarp, RAÄ 76 Övraby socken utanför Halmstad kring 50 meter långa (Carlie 2011). Ytterligare ett intressant halländskt exempel är RAÄ 155, Harplinge socken utanför Halmstad, där ett hus från senare delen av romersk järnålder uppenbarligen byggts ut i det att det förlängts från en längd kring 26 meter till drygt 35-36 meter (Carlie 2006). Det har spekulerats i vad denna storleksförändring egentligen representerar. Man har tidigare noterat att husen vid tiden för Kristi födelse ökar i längd, från en normalstorlek på cirka 20 meter till hus på 30, 40 och upp till 50 meter in i romersk järnålder. Det har spekulerats i att denna förändring av gårdarnas storlek speglar en förändring i ekonomin, att det visar på ett ökat välstånd hos somliga individer i samhället som brukar allt större arealer och binder fler människor till sig i form av arbetskraft. En ökad mängd av uthus kan då också visa på en samhällsutveckling där bland annat stallning av djur och användandet av trälar är en del av hushållsekonomin (Carlie 2002).

När det rör det mindre huset på ytan, hus 2, så finns inga uppenbara referenser. Dels beror det på att huset är tämligen litet (endast tre takbärande bockpar) samt att det har mycket välmarkerad vägglinje med ganska bastanta stolpar. När man gör en översyn av järnåldershusen, såväl från Halland som Skåne, så förefaller motsvarande mindre hus sällan ha så stora väggstolpar. Huvudprincipen förefaller vara att väggarna inte syns alls eller är markerade av mindre stolphål eller käpphål

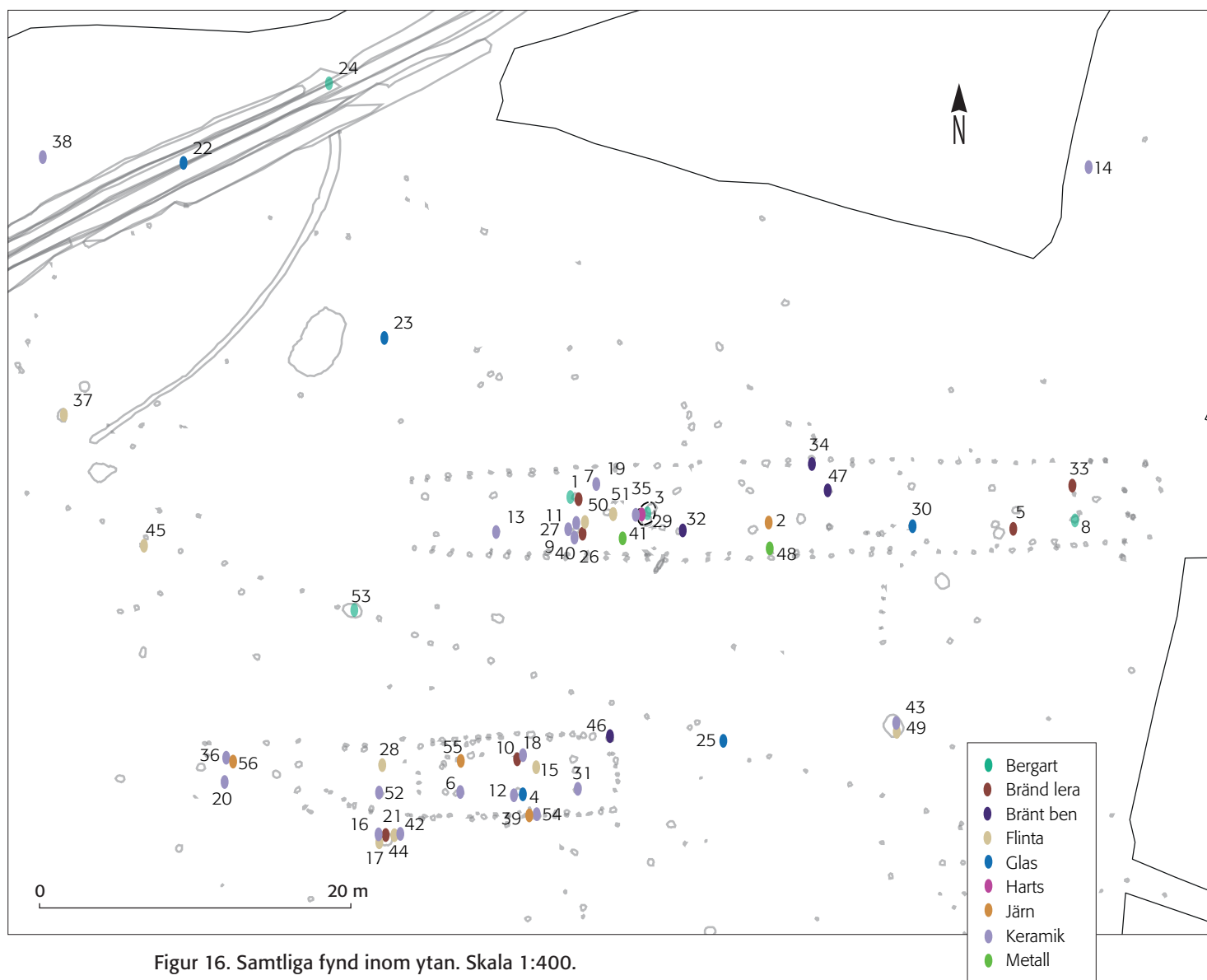
som exempelvis i Furudal (Håkansson 2011).

Hus 3 är något enklare att bedöma då huset saknar synliga väggstolpar, men har markerade ingångsstolpar. Motsvarande hus finns från romersk järnålder (Artursson 2005).

Övriga anläggningar och fynd inom RAÄ 31

Som tidigare nämnts var huvuddelen av alla anläggningar på ytan i huvudsak kopplade till något av de tre husen. De övriga anläggningarna kunde vidare kopplas till antingen en stolphålsrad som löpte diagonalt genom undersökningsområdet eller till ett system av rännor i den västra delen av undersökningsområdet. Övriga anläggningar utgjordes av ett par härdar och spridda stolphål. När det gäller stolphål som låg utanför säkra kontexter så utgick dessa oftast efter undersökning. Det sannolika är således att lejonparten av de befintliga spridda stolphålsstora mörkfärgningarna som ej kan knytas till något av husen eller stolphålsraden ej är spår av mänsklig aktivitet, utan snarare geologiska avvikelser.

Stolphålsraden. Diagonalt genom hela undersökningsområdet gick en stolphålsrad som avdelade området. Totalt schaktades 48 stolphål fram, med ett inbördes avstånd mellan 2,5 – 3,0 meter mellan varje stolphål. I väster slutade raden invid ett system av rännor men i öster kunde inget slut på raden konstateras trots att den följdes i ytterligare 33 meter utanför undersökningsområdet. Den absoluta huvuddelen av stolphålen inom schaktet grävdes men endast ett fynd gjordes i något av stolphålen. Detta fynd är vad som förmodas vara en bit romerskt glas. Detta har dock

Figur 16. Samtliga fynd inom ytan. Skala 1:400.

inte gått att säkerställa. Stolphålen i raden var mycket likartade, med en fyllning av en brun humös, något sotig sand i de flesta av stolparna. Sett till storlek och djup är de också likartade, mellan 0,20 – 0,30 meter i diameter och mellan 0,20 – 0,30 meter djupa. I den västra delen övergick stolphålen till att få ett genomgående något mer rektangulärt tvärsnitt. I denna del av raden förändrades fyllningen även något i det att humusiteten ökade och

stolphålskaraktären blev mer recent. Det övergripande intrycket var att stolphålsraden var från senare tid än övriga lämningar på ytan. De föreföll stå i relation till de i väster belägna rännorna – stolphålsraden slutade där dessa började – så föreföll det rimligt att raden var samtida med dessa rännor. Vidare sammanföll stolphålsraden med en ägogräns på en karta från 1835, varför den sannolikt är en avgränsning som härstammar från denna

Figur 17. Rännorna (blå färg) och stolphålsraden, distinkt sammanfallandes med ägogränsen, på karta från 1835. Skala 1:2000.

tid. Det romerska glaset är sannolikt ett sekundärt fynd, skärvan har helt enkelt ramlat ned i stolphålet när detta grävts.

Rännorna. I den västra delen av undersökningsområdet påträffades flera parallella och samstämmiga rännor. Dessa rännor var fyra till antalet och kunde följas genom hela den schaktade ytan i den västra delen av undersökningsområdet. Tre av rännorna, A7882, A7999 och A8105 löpte parallellt bredvid varandra. Dessa rännor hade en S-liknande bana i schaktet. Den fjärde rännan, A8200, överlagrades av dom andra rännorna. Denna rän-

na hade också en annan sträckning än de övriga tre då den löpte i rak västsydväst – öst-nordostlig riktning. Denna ränna var den äldsta av de fyra. Samtliga rännor hade en likartad fyllning, en gråbrun humös sand, vilket gör det sannolikt att samtliga rännor är samtida eller åtminstone nära varandra i tid. Utmed den västra sidan av rännan A7882 finns totalt 7 pinnhål inmätta. Det är sannolikt att detta är en rest efter ett staket eller trögärdesgård som funnits utmed rännorna i hela dess längd, men att spåren endast har blivit bevarade utmed ett kortare avsnitt.

De yngre av de tre rämnorna sammanfaller med gränsen mellan Laholms stads inägor och utmarker från 1835, något som konstaterades redan vid förundersökningen. Slutundersökningen kan bara bekräfta den bilden ytterligare. De tre yngre rämnorna skall således med största sannolikhet härledas till samma tid som kartan. *Ytterligare undersökta anläggningar inom forn-lämningen.* Tre härdar som grävdes var samtida med husen på platsen. Dessa var A975, A4198 och 5384. En av dessa, A975, låg drygt 10 meter söder om hus 1 och i anslutning till ”korridoren” in till huset. Denna härd bedömdes till en början som en grop. I anläggningen fanns rikligt med skörbränd sten i den västra delen. I anläggningen påträffades en bit keramik och en flinta. Ett makrofossilprov gav ett magert växtfossilmaterial. Endast fynd av mjölon gjordes, vilket dock är både ovanligt och lite märkligt. Mjölon är ett ovanligt fynd på förhistoriska platser, men vid RAÄ 31 påträffades mjölon i två kontextuellt separerade anläggningar. Detta antyder att man faktiskt använt mjölon till något vid boplaten. Utöver i härden A975 påträffades även mjölon i stolphålet 588 i hus 1 (se bilaga 3). Då mjölon lätt kan förväxlas med lingon är det möjligen en slump att denna växtart hamnat i två anläggningar på platsen. Annars kan det eventuellt ha använts såväl som foder, nödmat, eller som medicin (mjölon har använts för lindrande av plågor av stenar i urinblåsan). A975 daterade till 240 – 400 BC (två sigma) och är således samtida med husen på platsen.

A4198 var en härd som möjligen kan kopplas till antingen hus 2 eller 3 då härden ligger endast någon meter söder om där de två husen går in i varandra. Härden innehöll

rikligt med kraftigt bränd sten. Vidare fanns där fynd av bränd lera, brända ben (små fragment) samt keramik. Keramiken var snarlik de förmodade brukskärl som påträffats i anslutning till husen.

Härden A5384 låg mellan hus 1 och hus 2 och 3. Därtill låg den mitt i den stolphålsrad som löpte diagonalt genom ytan, varför det initialt bedömdes finnas en samhörighet mellan härden och stolphålsraden. Efterhand visade sig relationen mellan objekten vara en slump. I härden A5384 gjordes inga fynd utöver en drygt 5 kilo tung malsten. Slipytan på stenen visar att den varit i bruk, men ingen underliggare påträffades på ytan.

SLUTSATS OCH SAMMANFATTNING

Efter avslutad undersökning kan konstateras att den undersökta ytan var anmärkningsvärd för lämningar från andra tider än romersk järnålder och efterreformatorisk tid. Efter förundersökningen förmodades att det inom ytan även kunde finnas lämningar från vikingatid/ medeltid, men detta saknades helt. Istället fanns en välbevarad gård från romersk järnålder. Området metalldetekterades över stolphålskoncentrationerna, men inga förhistoriska fynd påträffades.

Av de tre husen som påträffades var hus 3 det äldsta, sannolikt en föregångare till de efterföljande husen 1 och 2. Dessa hus utgjordes av hus 1, som var ett 47 meter långt multifunktionellt hus med bostadsdel i väst och förmodade ladugårdsfunktioner i öst, samt av hus 2 som möjligen var ett hantverks- eller kokhus.

Hus 1 är ett långhus, ett av Hallands största,

med en tydlig bostadsdel i husets västra ände. Avstånden mellan två av bockparen (par 2 och 4) är lite längre än hos övriga bockpar, och centralt i detta större "rum" finns en härd och en grop, vilka överlagrades av ett tunt fyndförande lager. Vid den västra gaveln av huset fanns också en påfallande förhöjning av fosfater strax utanför vägglinjen, vilket tolkats som ett avträde till bostadsdelen. I den östra delen av huset fanns en viss förhöjning av fosfater men det är oklart vad denna förhöjning egentligen representerar. I denna del av huset påträffades en liten bit grönt glas i ett av stolphålen. Denna bit har ej gått att närmare bestämma, men med tanke på fyndkontexten är det sannolikt att det är frågan om en liten bit romersk glas.

Hus 2 var sannolikt ett verkstadshus eller (som makrofossilanalysen antyder) ett kokhus. Sannolikt är dock att det är frågan om flera olika funktioner inom samma hus. Vad som dock är anmärkningsvärt är att såväl takbärare som väggstolpar var tämligen grova för ett så pass litet hus, vilket gör att det förefaller ha varit en mycket stabil konstruktion för ett såpass litet hus. I detta hus gjordes fynd av keramik och också en glaspärla, vilket antyder att det inte är frågan om ett hus för boskap. Hus 1 och 2 är samtida med varandra. Man kan notera att de västra gavlarna ligger i linje med varandra, vilket gör att husen sannolikt är samtida.

Hus 3 var ej lika tydligt då det till skillnad mot de två andra husen saknade bevarad vägglinje. Huset är sannolikt något äldre än de övriga, en föregångare till den större går-

den. Hus 2 och 3 går in i varandra och till en början bedömdes de vara samma hus. En närmare granskning visar dock att det var frågan om två hus. ¹⁴C-dateringarna visar förvisso att husens dateringar ej skiljer de båda konstruktionerna i tid, varför det sannolikt ej varit någon längre tidsrymd som skilt de båda byggnaderna åt. Sannolikt revs hus 3 samtidigt som hus 2 byggdes.

Efter att gården övergivits någon gång vid tiden för övergången mellan romersk järnålder och folkvandringstid, så bebyggs inte platsen alls under lång tid. Under 1800-talet byggs ett stadigt staket som markerar en ägo-gräns, vilken genomkorsar ytan och sluter an till de rännor som markerar gränsen mellan Laholm stads inägor och utmark, där järnåldersgården alltså legat på den historiska tidens utmark.

REFERENSER

- Artursson, Magnus. 2005. Böndernas hus. *Järnåldern vid Öresund*. Band 1. Riksantikvarieämbetet. Avdelningen för arkeologiska undersökningar. 2005 Riksantikvarieämbetet.
- Bjuggner, Lena. Paulsson, Jonas. Rosengren, Erik. Wranning, Per. 2010. LAHUND – Laholmsundersökningarna. En rapport från en pågående undersökning. *Utskrift 10*. 2010 Kulturmiljö Halland.
- Carlie, Anne. 2002. Hus och gårdar. Tre platser med bebyggelse från äldre järnålder i slättlandet mellan Löddeköpinge och Uppåkra. *Skånska regioner*. Riksantikvarieämbetet, arkeologiska undersökningar Skrifter no 40
- Carlie, Anne. 2004. Forntida byggnadskult. Riksantikvarieämbetet, Arkeologiska undersökningar, skrifter NO 57.
- Carlie, Lennart. 1992. *Brogård – ett brons- och järnålderskomplex i södra Halland. Dess kronologi och struktur*. Hallands läns museers skriftserie NO 6
- Carlie, Lennart. 1999. *Bebyggelsens mångfald. En studie av södra Hallands järnåldersgårdar baserad på arkeologiska och historiska källor*. Hallands läns museers skriftserie No 10
- Carlie, Lennart. 2006. *Gården under sanden. Äldre järnåldersbebyggelse vid Lynga*. Kulturmiljö Halland, Uppdragsverksamheten, Halmstad 2006
- Carlie, Lennart. 2011. *Kårarp. Hus och gårdar under brons- och järnålder*. Arkeologiska rapporter från Hallands läns museum 2011:4. Hallands läns museer, Kulturmiljö Halland, Uppdragsverksamheten, Halmstad 2011.
- Fors, Tina. Viking, Ulf. Wranning, Per. 1993. *RAÄ 200 Trulstorp 1:8, Laholms ifs, Halland, Arkeologisk undersökning*. Stiftelsen Hallands läns museer Landsantikvarien.
- Håkansson, Anders. 2011. *Furudal. Bebyggelselämningar från järnålder och medeltid*. Hallands läns museer, Uppdragsverksamheten, Halmstad 2011
- Häggström, Leif. 2014. *Djur, vatten och ägande i Hallands historia*. Utskrift 13. Stiftelsen Hallands läns museer och Kulturmiljö Halland.
- Kadefors, Ola. 2014. *Uppe på berget. Röseområden, granater och vikingatida keramik i Elmås och Alered*. Arkeologiska rapporter från Hallands läns museer 2014:3. Hallands läns museer, Kulturmiljö Halland, uppdragsverksamheten, Halmstad 2014.
- Kadefors, Ola. 2015. Nyby i ett vidare perspektiv. *Axplock*. Kulturmiljö Halland 2014.
- Mattson, Linn. Svensson, Magnus. 2009. *Om en gård i Laholm för 3000 år sedan*. Arkeologiska rapporter från Hallands läns museer 2009:2. Hallands läns museer, Landsantikvarien, Uppdragsverksamheten. Halmstad, Arkivrapport.
- Nicklasson, Påvel; Knabe, Ebba. 2000. *Laholm. Nyby 3:36*. Arkeologisk utredning 2000. Hallands läns museer, Landsantikvarien, Halmstad, Arkivrapport.

- Svensson, Magnus. 2004. *Nyby industriområde*. Arkeologisk förundersökning, Hallands läns museer, Landsantikvarien, Uppdragsverksamheten. Halmstad, Arkivrapport.
- Toreld, Christina. 2001. *Boplatslämningar vid Nyby*. Arkeologisk förundersökning. Hallands läns museer, Landsantikvarien, Uppdragsverksamheten, Halmstad, Arkivrapport.
- Wranning, Per. 1995. *En romersk gård vid Lagan*. Arkeologiska rapporter från Hallands Läns museer 1995:2. Stiftelsen Hallands läns museer, Uppdragsverksamheten, Halmstad 1995.
- Wranning, Per. 2001. RAÄ 195 – Undersökning 1996. *Landskap i förändring. Teknisk rapport från de arkeologiska undersökningarna av RAÄ 106, 162, 193 och 195, Skrea socken, Halland*. Hallands läns museer. Hallands läns museer och riksantikvarieämbetet 2001.
- Wranning, Per. 2003. *"Den starke Ahladräng" – eller när sagan snuddar sanningen*. Utskrift 7. Stiftelsen Hallands läns museer, Landsantikvarien.

TEKNISKA OCH ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Länsstyrelsens dnr: 431-6396-13

Kulturmiljö Hallands dnr: 2014-95

Uppdragsgivare: Laholms kommun, Samhällsbyggnadskontoret

Utförandetid: 20140922 – 20141017

Personal: Ola Kadefors (projektledare), Fredrik Larsson, Mats Nilsson, Patrik Hallberg

Fastighet: Nyby 3:38

RAÄ nummer: Laholm stad 31:1 (västra delen)

Koordinatsystem: SWEREF 99 TM

Höjdsystem: RH 2000

Undersökt yta: 8000 m²

Dokumentation: Samtliga schakt och anläggningar är inmätta digitalt inom ramen för Intrasis Version 2. (*Laholmsf201495s*). Foton har nummer 2015-00017:01-14 och ritningar har HMAK 4445. Allt arkivmaterial förvaras i Kulturmiljö Hallands arkiv.

Fynd: I väntan på fyndfördelning har fynden tilldelats accessionsnummer HM 28830:1-56

Datering: Romersk järnålder, folkvandringstid

BILAGOR

Bilaga 1

Anläggningstabell

ID	CLASS	SUB-CLASS	Undersökt	SE_TEXT	Längd	BREDD	DJUP	FYLLNING_1	FYLLNING_2
241	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
250	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
259	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
269	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
275	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
284	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
291	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
299	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
307	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
314	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
324	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
334	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
344	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
354	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
365	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
375	Arkeologiskt objekt	Grop			0	0	0		
393	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
403	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
412	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
424	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
436	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
446	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
457	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
470	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
481	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
489	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
499	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
508	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
519	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
528	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
538	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
547	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,5	0,4	0,07	Sotig svart sand	
560	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,64	0,36	0,3	Brun humös sand	
560	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,64	0,36	0,3	Brun humös sand	
567	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,22	0,21	0,05	Brun humös sand	
578	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
588	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,55	0,6	0,67	Brun humös sand	Gulbrun fläckig humös sand
604	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
615	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
624	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
634	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
645	Arkeologiskt objekt	Härd	x		0,55	0,4	0,12	Sotig sand	

ID	CLASS	SUB-CLASS	Undersökt	SE_TEXT	LÄNGD	BREDD	DIUP	FYLL-NING_1	FYLL-NING_2
658	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
671	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
680	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
689	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
699	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
708	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
718	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,27	0,27	0,25	Gråbrun humös något sotig sand.	Grågul flammig sand.
728	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
738	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,25	0,14	0,08	Gråbrun humös något sotig sand.	
747	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,26	0,2	0,27	Gråbrun humös något sotig sand.	Grågul flammig sand.
756	Arkeologiskt objekt	Härd			0	0	0		
771	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,27	0,27	0,12		
780	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,27	0,27	0,48	Brun humös sand.	Grågul flammig sand.
788	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
797	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
807	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
815	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
822	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
833	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
840	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
847	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
854	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
861	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
868	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
877	Arkeologiskt objekt	Grop			0	0	0		
893	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
902	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
912	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
922	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
930	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
938	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
948	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
957	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,29	0,29	0,34	Gråbrun humös något sotig sand.	
966	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,24	0,24	0,16	Gråbrun humör något sotig sand.	
975	Arkeologiskt objekt	Härd	x		1,3	1	0,24	Brun humös sand	Svart lerig sand m kolbitar
992	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,28	0,28	0,26	Brun humös sand.	
1002	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,2	0,16	0,11		
1012	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,3	0,24	0,3	Gråbrun humös något sotig sand.	
1021	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
1032	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
1050	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
1062	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
1073	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		

[illegible]

ID	CLASS	SUB-CLASS	Undersökt	SE_TEXT	LÄNGD	BREDD	DIJUP	FYLLNING_1	FYLLNING_2
1086	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,55	0,48	0,65	Gråbrun humös sand	Gulbrun fläckig sand
1086	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,55	0,48	0,65	Gråbrun humös sand	Gulbrun fläckig sand
1099	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
1109	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,23	0,23	0,1	Mörkgrå humös siltig sand	
1121	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,14	0,14	0,08	Mörbrun flammig humös sand	
1130	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,21	0,21	0,22	Mörkbrun flammig humös sand	
1141	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,2	0,2	0,1	Mörkbrun flammig humös sand	
1152	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,2	0,2	0,09	Mörkgrå homogen humös sand	
1165	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,2	0,2	0,08	Mörkbrun homogen humös sand	
1178	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,21	0,21	0,1	Mörkbrun flammig sand	
1190	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,2	0,2	0,23	Mörkbrun flamig humös sand	
1202	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
1210	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,45	0,36	0,63	Gråbrun humös sand	Gråbrun fläckig sand
1225	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
1234	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
1247	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
1259	Arkeologiskt objekt	Grop			0	0	0		
1283	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
1292	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
1310	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,53	0,52	0,65	Gråbrun humös sand	Gulbrun fläckig sand
1325	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
1338	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
1350	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
1362	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
1374	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
1386	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
1396	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
1405	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,48	0,44	0,7	Gråbrun humös sand	Gulbrun fläckig sand
1421	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
1432	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
1445	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
1452	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
1463	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
1475	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,47	0,48	0,58	Svartbrun humös sand	
1490	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
1503	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
1513	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
1524	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,42	0,4	0,75	Svartbrun flammig humös sand	Brun humös sand
1536	Arkeologiskt objekt	Grop	x		0,7	0,6	0,2	Gulbrun fläckig humös sand	
1551	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		

ID	CLASS	SUB-CLASS	Undersökt	SE_TEXT	LÄNGD	BREDD	DIJUP	FYLLNING_1	FYLLNING_2
1561	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
1608	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
1617	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
1628	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
1637	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
1650	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
1666	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
1681	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
1699	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
1710	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
1723	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
1734	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
1745	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
1757	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
1768	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,3	0,22	0,3	Svartgrå ngf grov sand	
1779	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
1789	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,36	0,35	0,8	Mörkbrun ngf gul-flammig sand	Mörkbrun ngf humös sand
1803	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,26	0,25	0,19	Mörkbrun ngf grusig sand	
1816	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,45	0,43	0,78	Mörkbrun ngf flammig sand	Mörkbrun ngf humös sand
1831	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
1839	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
1848	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,23	0,23	0,21	Grå ngf lerig sand	Ljusbrun sand m inslag av alv
1856	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
1865	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,5	0,43	0,45	Mörkgrå flammig sand m inslag av lera	Brun grovkorning ngf humös sand
1877	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
1888	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
1902	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
1909	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
1917	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
1939	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
1948	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,22	0,22	0,18	Gråbrun humös något sotig sand.	
1958	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,36	0,34	0,3	Brun humös sand.	
1970	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,3	0,3	0,29	Gråbrunhumös något sotig sand, rund.	
1981	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,23	0,18	0,08	Gråbrun humös något sotig sand.	
1992	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,4	0,4	0,4	Brun humös sand	Brungrå flammig sand
2006	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,44	0,3	0,18	Ljus humusblandad lera	Gråbrun humös sand
2020	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
2035	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
2045	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
2059	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,27	0,27	0,2	Gråbrun humös något sotig sand.	

Fyll- NING_4	KOMMEN- TAR	Stensko- ning	Takbärare	Vägg- stolpe
				x
			x	
	Hör möjligen ej till hus 2		x	
Gulvit grusig sand			x	
			x	
	Pallisad, oval, fynd av glas.			
	Hör ej till pallisad, rund.			
	Pallisad, rund.			
	Pallisad, oval sannolikt huggen.			
	Stolphålet är omsatt.Fynd av br ben	x		x
	Möjligen omsatt			
	Pallisad, oval huggen.			

ID	CLASS	SUB-CLASS	Undersökt	SE_TEXT	LÄNGD	BREDD	DIJUP	FYLLNING_1	FYLLNING_2
2070	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,26	0,18	0,27	Gråbrun humös något sotig sand.	
2082	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
2089	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
2099	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
2104	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
2116	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
2124	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
2136	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,33	0,3	0,17	Brun humös sand	
2146	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
2154	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,27	0,32	0,1	Brun humös sand	
2166	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,3	0,26	0,15	Brun humös sand	
2176	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
2188	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
2199	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
2210	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
2221	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
2231	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
2245	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,35	0,35	0,21	Mörkbrun humös sand	
2259	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,32	0,3	0,16	Brun flammig humös sand	
2272	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,28	0,28	0,14	Brun humös flammig sand	
2286	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
2303	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,65	0,6	0,58	Mörkbrun homogen humös silt	
2320	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,83	0,6	0,63	Mörbrun humös sand	Ljusbrun flammig grusig sand
2332	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
2345	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
2354	Arkeologiskt objekt	Härd			0	0	0		
2378	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,8	0,55	0,63	Mörkbrun humös flammig sand	Ljusbrun flammig sand
2392	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
2402	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
2414	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
2425	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
2435	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
2445	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
2458	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,53	0,5	0,6	Mörkbrun humös sand	Ljusbrun flammig sand
2470	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
2480	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
2495	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,32	0,32	0,25	Gul flammig humös sand	
2505	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,3	0,3	0,3	Gul flammig humös sand	
2516	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,33	0,33	0,17	Gulgrå flammig humös sand	
2527	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,3	0,3	0,19	Gulgrå flammig humös sand	

FYLL- NING_4	KOMMEN- TAR	Stensko- ning	Takbärare	Vägg- stolpe
	Pallisad, rektangulär.			
				x
				x
				x
				x
				x
	Delvis vattensållad		x	
	Fynd av br ben och br lera		x	
			x	
	Delvis sållad		x	
	Ingångsstolpe			x
				x
				x
				x

ID	CLASS	SUB-CLASS	Undersökt	SE_TEXT	LÄNGD	BREDD	DIUP	FYLL-NING_1	FYLL-NING_2
2540	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
2550	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
2560	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
2568	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
2579	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
2594	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
2605	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
2621	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
2632	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
2643	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
2657	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
2669	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
2681	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
2693	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
4000	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
4010	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
4025	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
4034	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
4049	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
4074	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
4081	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
4092	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
4099	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
4108	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
4120	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
4131	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
4142	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,41	0,34	0,24	Svartbrun sand	
4155	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,27	0,23	0,08	Grå ngt lerig sand	
4167	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,27	0,23	0,09	Mörkgrå ngt finkor-ning sand	
4177	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
4187	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
4198	Arkeologiskt objekt	Härd	x	True	0,8	0,9	0,19	Gråbrun ngt lerig sand	Svart ngt sotig sand
4221	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,29	0,27	0,11	Grå finkorning sand	
4232	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x	True	0,4	0,3	0,67	Gråbrun flammig lera	Mörkbrun sand m småsten
4246	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,25	0,17	0,15	Gråflammig sand m inslag av av småsten	Svartgrå sand
4258	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,44	0,22	0,57	Mörbrun sand	Gulbrun sand
4269	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
4276	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,3	0,25	0,33	Brun finkornig sand	Urlakad humös sand
4285	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,25	0,2	0,26	Svartgrå ngt finkornig sand	
4295	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,22	0,2	0,11	Mörgrå ngt grovkor-nig sand	
4305	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
4318	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
4330	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		

Fyll- ning_4	Kommen- tar	Stensko- ning	Takbärare	Vägg- stolpe
				x
				x
				x
	Fynd av keramik, finta, br lera, br ben			
	Keramikkärl i fyllning 1			x
				x
	Fynd av flinta			
	Mellanvägg?			

ID	CLASS	SUB-CLASS	Undersökt	SE_TEXT	LÄNGD	BREDD	DIUP	FYLLNING_1	FYLLNING_2
4342	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
4353	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,38	0,57	0,5	Mörkbrun sand	Mörkgrå sand
4366	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
4380	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
4392	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
4406	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
4418	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
4431	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
4456	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
4472	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,38	0,3	0,32	Ljus svagt humös sand	Gråbrun humös sand
4485	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,3	0,3	0,14	Gråbrun humös sand	
4496	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,22	0,2	0,26	Brun humös sand	
4508	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
4527	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,2	0,2	0,18	Brun humös sand	
4537	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
4565	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,35	0,33	0,62	Mörkbrun ngf grov-kornig sand	Svartbrun ngf lerig sand
4580	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
4594	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,43	0,39	0,5	Mörkbrun sand	Svartgrå sand
4606	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,49	0,45	0,68	Mörbrun relativt finkornig sand	Gråvit finkornig lera
4621	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
4628	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,7	0,49	0,51	Mörbrun sand m enstaka småsten	Mörbrun sand m inslag av flammig gul sand
4657	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,18	0,16	0,11	Ljusgrå ngf finkornig sand	
4669	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,37	0,36	0,21	Svart finkornig sand	Brun ngf grovkornig sand
4680	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
4695	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
4705	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
4716	Arkeologiskt objekt	Härd			0	0	0		
4730	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
4741	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
4760	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,3	0,3	0,3	Gråbrun humös något sotig sand.	
4771	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
4784	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,24	0,2	0,15	Gråbrun humös något sotig sand.	
4795	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,28	0,18	0,12	Gråbrun humös något sotig sand.	
4806	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,24	0,2	0,12	Gråbrun humös något sotig sand.	Grågul flammig sand.
4819	Arkeologiskt objekt	Grop			0	0	0		
4840	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
4850	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
4862	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,4	0,4	0,22	Flammig humös sand	
4875	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,18	0,16	0,09	Gråbrun humös sand	
4884	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,32	0,16	0,14	Gråbrun humös sand	
4895	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		

FYLL- NING_4	KOMMEN- TAR	Stensko- ning	Takbärare	Vägg- stolpe
			x	
	Fynd av järnnit		x	
Brun ngt grovkornig sand	Fynd av keramik		x	
Brun sand	Eventuellt omstolpad. Keramik i fyll 1		x	
Gråbrun sand	Fynda av keramik		x	
	Pallisad, rektangulär huggen.			
	Pallisad, grävd på FU ej ritad.			
	Pallisad, rektangulär huggen.			
	Pallisad, oval.			
	Pallisad, oval.			
				x
	Fynd av flinta			x

ID	CLASS	SUB-CLASS	Undersökt	SE_TEXT	LÄNGD	BREDD	DIJUP	FYLL-NING_1	FYLL-NING_2
4906	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
4918	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
4926	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
4935	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,32	0,3	0,2	Gråbrun humös sand m inslag av kol	
4946	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,55	0,4	0,45	Gråbrun humös sand	Gulbrun fläckig sand
4957	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,56	0,45	0,66	Gråbrun humös m små kolfnyk	Ljusgul sand
4969	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,7	0,44	0,6	Gråbrun humös sand	Gulbrun fläckig sand
4983	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,53	0,42	0,58	Brun humös sand m enstaka gula fläckar	Ljusbrun fläckig sand
4997	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,77	0,56	0,65	Gråbrun humös sand	Brun humös sand
5011	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
5024	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
5034	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
5046	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
5057	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
5068	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
5080	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
5089	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
5101	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
5113	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
5125	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
5137	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
5148	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
5159	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
5170	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
5182	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
5193	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,37	0,4	0,35	Gråbrun humös sand	Ljusgul sand
5208	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
5216	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
5227	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
5235	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
5245	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,3	0,3	0,18	Mörkbrun humös sand	
5258	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
5270	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
5282	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
5292	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
5303	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
5314	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,3	0,3	0,14	Flammig humös sand	
5327	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
5336	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
5342	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
5354	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
5362	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
5372	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,3	0,18	0,27	Gråbrun humös något sotig sand.	
5384	Arkeologiskt objekt	Härd	x		1,24	0,95	0,1	Gråbrun sand	Svart sotig sand

Fyllning_4	Kommentar	Stensättning	Takbärare	Väggstolpe
				x
			x	
	Fynd av keramik		x	
		x	x	
			x	
Ljusbrun fläckig sand			x	
			x	
	Pallisad, oval.			
	Innehåller skörbränd sten			

ID	CLASS	SUB-CLASS	Undersökt	SE_TEXT	LÄNGD	BREDD	DIUP	FYLLNING_1	FYLLNING_2
5405	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,22	0,22	0,08	Brun humös sand.	
5416	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
5427	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,2	0,2	0,12	Gråbrun humös något sotig sand.	
5439	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,3	0,3	0,3	Gråbrun humös något sotig sand.	
5451	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,24	0,16	0,12	Gråbrun humös ngt sotig sand	
5463	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
5475	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
5489	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
5497	Arkeologiskt objekt	Härd	x		0,52	0,45	0,03	Svart sotig sand	
5509	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
5520	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
5532	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
5542	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x	True	0,36	0,38	0,53	Mörkgrå flammig sand	Gul fuktig sand
5555	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,37	0,34	0,58	Gråsvart flammig sand	Ljusgrå flammig sand
5568	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
5579	Arkeologiskt objekt	Härd	x		0,44	0,4	0,12	Svart sotig sand med mycket träkol	
5609	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
5619	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
5625	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
5630	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
5635	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
5640	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
5646	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
5651	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
5656	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
5662	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
5674	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
5686	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
5697	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
5708	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
5718	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
5726	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
5739	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
5754	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
5766	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
5780	Arkeologiskt objekt	Grop			0	0	0		
5854	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
5863	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
5871	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
5881	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
5889	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
5898	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
5908	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		

[illegible]

ID	CLASS	SUB-CLASS	Undersökt	SE_TEXT	LÄNGD	BREDD	DIJUP	FYLLNING_1	FYLLNING_2
5917	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
5928	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
5942	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
5953	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
5958	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
5964	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
5969	Arkeologiskt objekt	Härd	x		0,6	0,39	0,04	Svart sotig sand	
5983	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x	True	0,37	0,4	0,45	Mörkbrun gråflam- mig sand	Gul grovkonig sand
5993	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x	True	0,4	0,41	0,54	Gråsvart ngt lerig sand	Mörkbrun sand m inslag av ljus alv
6004	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
6022	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
6033	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
6044	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
6055	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,32	0,24	0,22	Gråbrun humös ngt sotig sand	
6065	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
6080	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
6090	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,12	0,16	0,14	Gråbrun humös ngt sotig sand	
6102	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,27	0,27	0,2	Gråbrun humös ngt sotig sand	
6112	Arkeologiskt objekt	Grop			0	0	0		
6145	Arkeologiskt objekt	Ränna			0	0	0		
6236	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
6243	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
6250	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
6259	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
6268	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
6280	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
6287	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
6294	Arkeologiskt objekt	Grop			0	0	0		
6313	Arkeologiskt objekt	Grop			0	0	0		
6328	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
6337	Arkeologiskt objekt	Grop			0	0	0		
6376	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
6387	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,17	0,16	0,1	Mörbrun sand	
6400	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,16	0,13	0,06	Gråbrun humös ngt sotig sand	
6410	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,34	0,24	0,22	Grå gul flammig sand	
6421	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,2	0,2	0,16	Gråbrun humös ngt sotig sand	
6432	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,23	0,23	0,23	Gråbrun humös ngt sotig sand	
6443	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
6451	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
6462	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
6472	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
6485	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		

[illegible]

ID	CLASS	SUB-CLASS	Undersökt	SE_TEXT	LÄNGD	BREDD	DIUP	FYLL-NING_1	FYLL-NING_2
6496	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
6508	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
6522	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
6535	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
6546	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
6555	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
6565	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
6571	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
6582	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
6593	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
6600	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
6616	Arkeologiskt objekt	Ränna			0	0	0		
6636	Arkeologiskt objekt	Ränna			0	0	0		
6676	Arkeologiskt objekt	Ränna			0	0	0		
6713	Arkeologiskt objekt	Ränna			0	0	0		
6742	Arkeologiskt objekt	Ränna			0	0	0		
6761	Arkeologiskt objekt	Ränna			0	0	0		
6829	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
6841	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
6852	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
6860	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
6870	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
6880	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
6891	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
6904	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
6914	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
6927	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
6938	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
6950	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
6962	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
6975	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
6984	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
6995	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
7006	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
7016	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
7027	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
7036	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
7053	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
7062	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
7071	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
7084	Arkeologiskt objekt	Grop			0	0	0		
7104	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
7115	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
7132	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
7146	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
7162	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
7177	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		

[illegible]

ID	CLASS	SUB-CLASS	Undersökt	SE_TEXT	LÄNGD	BREDD	DIJUP	FYLLNING_1	FYLLNING_2
7187	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
7199	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
7212	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,44	0,3	0,22	Ljus humusblandad lera	Gråbrun humös sand
7224	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
7234	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
7247	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
7261	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,21	0,18	0,11	Grå sand	
7273	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,32	0,12	0,2	Mörkgrå ngt lerig sand	
7284	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
7296	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,19	0,16	0,21	Mörkgrå ngt lerig sand	
7311	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
7322	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
7334	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
7347	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,28	0,23	0,35	Brun flammig sand	Gråbrun finkornig
7359	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
7371	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
7381	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
7393	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
7623	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
7633	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
7644	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
7653	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
7664	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
7678	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
7689	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,23	0,15	0,25	Svartbrun sand	
7701	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
7713	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
7724	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
7736	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
7746	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
7755	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,21	0,27	0,32	Mörkgrå ngt lerig sand	Mörkbrun sand
7767	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,23	0,3	0,11	Mörkgrå flammig sand	
7782	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
7792	Arkeologiskt objekt	Stolphål	x		0,31	0,3	0,24	Grå humös relativt urlakad sand	
7803	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
7816	Arkeologiskt objekt	Stolphål			0	0	0		
7882	Arkeologiskt objekt	Ränna	x	True	86	0,8	0,06	Gråbrun humös ngt sotig sand	
7882	Arkeologiskt objekt	Ränna	x	True	86	0,8	0,06	Gråbrun humös ngt sotig sand	
7882	Arkeologiskt objekt	Ränna	x	True	86	0,8	0,06	Gråbrun humös ngt sotig sand	
7999	Arkeologiskt objekt	Ränna			86	1,2	0,17	Brun humös sand	
8105	Arkeologiskt objekt	Ränna			86	1,4	0,16	Gråbrun humös ngt sotig sand	

FYLL- NING_4	KOMMEN- TAR	Stensko- ning	Takbärare	Vägg- stolpe
	Möjligen omsatt			x
				x
				x
	Möjlig ingångsstolpe			x
				x
				x
				x
	Grund, består av tre sammanhörande rännor			
	Grund, består av tre sammanhörande rännor			
	Grund, består av tre sammanhörande rännor			
	Tills sammans med AR7882 förmodligen det yngsta diket.			
	Ett sammanhängande dike.			

[illegible]

[illegible]

Bilaga 2

Fyndlista

Acc.Nr. HM 28830:1-56
Landskap Halland
Socken Laholms stad
Fornlämningsnr. RAÄ 31:1
Undersökningsår 2014

Intrasis ID	CLASS	SUBCLASS	Fnr	MATERIAL	SAKORD	VIKT	ANTAL	KOMMENTAR	BRÄND	DEL	BREDD	LÄNGD	TJOCKLEK
100016	Fynd	Bergart UV Syd	1	Bergart	Slipsten	9,3	1	Fragment			0	0	0
100023	Fynd	Bergart UV Syd	8	Bergart	Bryne	4,9	1	Möjligen en del av en slipsten			0	0	0
100042	Fynd	Bergart UV Syd	24	Bergart	Bryne	38,1	1	Möjligen krita.			0	0	0
100047	Fynd	Bergart UV Syd	29	Bergart	Bearbetad	25,4	1	se text			0	0	0
100074	Fynd	Bergart UV Syd	53	Bergart	Malsten	4900	1				0	0	0
100020	Fynd	Bränd lera	5	Bränd lera	Lerklining	4	2				0	0	0
100022	Fynd	Bränd lera	7	Bränd lera	Bränd lera	0,5	1				0	0	0
100025	Fynd	Bränd lera	10	Bränd lera	Föremål	75,1	2	Lerplatta. del av			0	0	0
100034	Fynd	Bränd lera	17	Bränd lera	Bränd lera	39,6	6				0	0	0
100051	Fynd	Bränd lera	33	Bränd lera	Bränd lera	1	1				0	0	0
100059	Fynd	Bränd lera	40	Bränd lera	Bränd lera	8,5	10				0	0	0
100050	Fynd	Bränt ben	32	Ben	Avfall	0,4	0				0	0	0
100052	Fynd	Bränt ben	34	Ben	Avfall	0,2	2				0	0	0
100065	Fynd	Bränt ben	46	Ben	Avfall	0,1	1				0	0	0
100066	Fynd	Bränt ben	47	Ben	Avfall	0,1	4	Tandfragment			0	0	0
100024	Fynd	Flinta GAM	9	Flinta	Kärna	21,3	1	Avslagskärna			0	0	0
100030	Fynd	Flinta GAM	15	Flinta	Avslag/avfall	16,2	1				0	0	0
100032	Fynd	Flinta GAM	16	Flinta	Avslag/avfall	0,9	1		x		0	0	0
100046	Fynd	Flinta GAM	28	Flinta	Avslag/avfall	3,1	1				0	0	0
100056	Fynd	Flinta GAM	37	Flinta	Avslag/avfall	0,9	1				0	0	0
100063	Fynd	Flinta GAM	44	Flinta	Avslag/avfall	0,5	1		x		0	0	0
100064	Fynd	Flinta GAM	45	Flinta	Avslag/avfall	0,8	1				0	0	0
100068	Fynd	Flinta GAM	49	Flinta	Avslag/avfall	1,2	1				0	0	0
100069	Fynd	Flinta GAM	50	Flinta	Avslag/avfall	15,4	1				0	0	0
100070	Fynd	Flinta GAM	51	Flinta	Avslag/avfall	1,4	1				0	0	0
100027	Fynd	Glas	12	Glas	Pärla	4	1	Blå glaspärla			0	0	0
100040	Fynd	Glas	22	Glas	Bägare	0,9	1	se text			0	0	0
100041	Fynd	Glas	23	Glas	Glas	1,2	1	Grönt glas. Inga detaljer			0	0	0
100043	Fynd	Glas	25	Glas	Bägare	6	1	Grönt glas.			0	0	0

Intrasis ID	CLASS	SUBCLASS	F.nr	MATERIAL	SAKORD	VIKT	ANTAL	KOMMENTAR	BRÄND	DEL	BREDD	LÄNGD	TJOCKLEK
100048	Fynd	Glas	30	Glas	Glas	0,8	1	Grönt glas påträffat i stolphål			0	0	0
100054	Fynd	Harts	35	Harts	Harts	0,4	1				0	0	0
100018	Fynd	Keramik Brorsson	3	Keramik	Kärl	7,1	2			Buk	0	0	10
100019	Fynd	Keramik Brorsson	4	Keramik	Kärl	2,9	1	Spaltad. Från fyllning 1.			0	0	5
100021	Fynd	Keramik Brorsson	6	Keramik	Kärl	0,8	2	Sintrad och spaltad		Buk	0	0	7
100026	Fynd	Keramik Brorsson	11	Keramik	Kärl	9,5	1	Spaltad		Buk	0	0	9
100028	Fynd	Keramik Brorsson	13	Keramik	Kärl	10,7	1	Spaltad		Buk	0	0	11
100029	Fynd	Keramik Brorsson	14	Keramik	Kärl	3,3	1			Mynning	0	0	10
100035	Fynd	Keramik Brorsson	18	Keramik	Kärl	31,7	32	Mycket spaltad och fragmentarisk		Buk	0	0	9
100036	Fynd	Keramik Brorsson	19	Keramik	Kärl	16,7	1	Rak mynning. Grovmagrad		Mynning	0	0	10
100037	Fynd	Keramik Brorsson	20	Keramik	Kärl	2,5	2	Spaltad		Buk	0	0	9
100039	Fynd	Keramik Brorsson	21	Keramik	Kärl	110,9	3	Grov keramik		Buk	0	0	18
100044	Fynd	Keramik Brorsson	26	Keramik	Kärl	4,6	1				0	0	0
100045	Fynd	Keramik Brorsson	27	Keramik	Kärl	4,6	1			Buk	0	0	10
100049	Fynd	Keramik Brorsson	31	Keramik	Kärl	8,6	3			Buk	0	0	10
100055	Fynd	Keramik Brorsson	36	Keramik	Kärl	11,6	3	Mycket grov magring		Buk	0	0	11
100057	Fynd	Keramik Brorsson	38	Keramik	Kärl	12,5	6			Buk	0	0	8
100058	Fynd	Keramik Brorsson	39	Keramik	Kärl	0	0	Botten och bukbitar		Botten	0	0	10
100061	Fynd	Keramik Brorsson	42	Keramik	Kärl	48	8			Buk	0	0	10
100062	Fynd	Keramik Brorsson	43	Keramik	Kärl	26,1	1			Buk	0	0	11
100072	Fynd	Keramik Brorsson	52	Keramik	Kärl	231,6	1			Botten	0	0	16
100017	Fynd	Järn	2	Järn	Föremål	6,7	1	Från matjorden ovan hus			12	20	0
100075	Fynd	Järn	54	Järn	Föremål	4,5	1				0	0	0
100076	Fynd	Järn	55	Järn	Spik	4,2	1				0	0	0
100077	Fynd	Järn	56	Järn	Föremål	43,1	2				0	0	0
100060	Fynd	Metall	41	Metall	Smälta	13,1	1				0	0	0
100067	Fynd	Metall	48	Koppar	Mynt	38	1				0	0	0

Bilaga 3

Vedartsanalys

Thomas Bartholin

Wentorf, den 23. januar 2015.

Nyby.SU.Kadefors.2015

Vedanatomisk analyse af 11 trækulsprover, Raä 31, SU, Nyby, Halland.

PK5842, A1210.

< 1 ml ej rent kol.

5 stk. = alla, analyseret med følgende resultat:

5 stk. *Quercus sp.*, ek, fra yngre stammer.

C-14-prov: 5 stk. *Quercus sp.*, ek, max. 50 år fra bark.

PK5849, A975.

Ca.50 ml ej rent kol.

14 stk. = alla, analyseret med følgende resultat:

14 stk. *Quercus sp.*, ek, fra yngre stammer.

C-14-prov: 1 stk. *Quercus sp.*, ek, med 1 årring under bark.

PK5850, A975.

Ca.30 ml ej rent kol.

13 stk. = alla, analyseret med følgende resultat:

2 stk. *Corylus avellana*, hassel, fra yngre stamme og gren < 2 cm.

11 stk. *Quercus sp.*, ek, fra yngre stammer.

C-14-prov: 1 stk. *Corylus avellana*, hassel, med ca. 10 årringe umder bark.

PK6398, A4606, lager 1.

Ca. 8 ml ej rent kol.

9 stk. = alla, analyseret med följande resultat:

6 stk. *Alnus sp.*, al, fra yngre stammar.

1 stk. *Acer sp.*, lönn, fra yngre stamme.

2 stk. *Quercus sp.*, ek, fra yngre stammar.

C-14-prov: 1 stk. *Acer sp.*, lönn, med 1 årring, max. 20 årringe fra bark.

PK6398, A4606.

Ca. 10 ml ej rent kol.

10 stk. = alla, analyseret med följande resultat:

6 stk. *Fagus silvatica*, bok, fra yngre stammar og grene.

2 stk. *Quercus sp.*, ek, fra yngre stammar.

2 stk. *Tilia sp.*, lind, fra yngre stammar.

C-14-prov: 1 stk. *Tilia sp.*, lind, med ca. 4 årringe, max. 20 år fra bark.

PK6790, A588.

Ca. 12 ml ej rent kol.

10 stk. = stickprov, analyseret med följande resultat:

1 stk. *Alnus sp.*, al, fra stamme.

7 stk. *Quercus sp.*, ek, fra yngre stammar.

2 stk. *Tilia sp.*, lind, fra yngre stammar.

C-14-prov: 1 stk. *Alnus sp.*, al, med ca. 3 årringe, max. 40 år fra bark.

PK6815, A4997.

Ca. 30 ml ej rent kol.

10 stk. = stickprov, analyseret med følgende resultat:

8 stk. *Corylus avellana*, hassel, fra grene < 2 cm.

1 stk. *Quercus sp.*, ek, fra yngre stamme.

1 stk. *Fraxinus excelsior*, ask, fra gren > 2 cm.

C-14-prov: 1 stk. *Corylus avellana*, hassel, med 2 årringe under bark.

PK6820, A4232.

Ca. 2 ml ej rent kol.

5 stk. = alle, rest for små, analyseret med følgende resultat:

5 stk. *Alnus sp.*, al, fra yngre stammer.

C-14-prov: 5 stk. *Alnus sp.*, al, max. 40 år fra bark.

PK8493, A538.

Ca. 30 ml ej rent kol.

7 stk. = alle, analyseret med følgende resultat:

4 stk. *Quercus sp.*, ek, fra yngre stammer.

3 stk. *Tilia sp.*, lind, fra grene > 2 cm.

C-14-prov: 1 stk. *Tilia sp.*, lind, med 2 årringe under bark.

PK8576, A8538.

Ca. 30 ml ej rent kol.

10 stk. = stickprov, analyseret med følgende resultat:

3 stk. *Alnus sp.*, al, fra yngre stammer.

7 stk. *Quercus sp.*, ek, fra yngre stammer og grene > 2 cm.

C-14-prov: 1 stk. *Alnus sp.*, al, med ca. 3 årringe, max. 40 år fra bark.

PK8577, A7858.

Ca. 15 ml ej rent kol.

10 stk. = stickprov, analyseret med følgende resultat:

7 stk. *Corylus avellana*, hassel, fra grene < 2 cm.

3 stk. *Tilia sp.*, lind, fra grene > 2 cm.

C-14-prov: 1 stk. *Corylus avellana*, hassel, med ca.3 årringe under bark.

De mange prøver af lind kan måske tolkes som til overs blevne stammer fra bastproduktion.

I FU er der påvist vårfældning, årstiden, når barken lettest samles.

C-14-proverne postes i dag.

Faktura bifogas.

Med venlig hilsen og tack för uppdraget

Thomas Bartholin,

Am Haidberg 18

D 21 465 Wentorf

0049 40 720 1821

Thomas.Bartholin@gmx.de

Bilaga 4

Makrofossilanalys

Jens Heimdahl, UV Mitt

Makroskopisk analys av jordprover från SU Nyby 31, Laholm

Teknisk rapport

Jens Heimdahl, UV Mitt, 2015-07-07

Bakgrund och syfte

Under den arkeologiska slutundersökningen av boplatslämningarna vid Nyby RAÄ 31, Laholms stad, togs jordprover för analys av makroskopiskt innehåll med fokus på växtrester. De provtagna lämningarna som består av två hus med rak öst-västlig orientering, och dateras typologiskt till sen romersk järnålder. Hus 1 är större, 47 meter långt och hus 2 mindre, drygt 14 m långt. Husen har provtagits med två prover vardera, och en av frågeställningarna rör huruvida man kan urskilja olika funktionsdelar i dem. En härd belägen mellan de två husen har också provtagits.

Metod och källkritik

Provtagningen genomfördes av arkeologerna under utgrävningen och proverna innehöll torrvolymen om ca 1 liter jord per prov (undantaget prov 8526 som innehöll 5 liter och som därtill kompletterades med fynd från vattensällning av ytterligare 10 liter jord). Volymen mättes för varje prov som sedan preparerades genom flotation enligt metod beskriven av Wasylikowa (1986) och våtsiktades med 0,25 mm maskvidd. Proverna förvarades fuktigt till dess att de skickades för analys. Identifieringen av materialet skedde under ett stereomikroskop med 7-100 gångers förstoring. I samband med bestämningarna utnyttjades litteratur (främst Jacomet 1987 och Cappers m.fl. 2012) samt referenssamlingar av recenta fröer. Den makroskopiska analysen har främst behandlat växtmakrofossil (som inte är ved eller träkol), men även puppor, smältor, ben mm har eftersökts och kvantifierats.

Samtliga prover innehöll spår av förna i form av levande rottrådar och dagmaskkokonger, och det är tydligt att den provtagna jorden utgör en del av en aktiv biologisk horisont där material av mindre fraktioner kontinuerligt kan ha omlagrats till nutid. Bevarandegraden är låg och graden av postdepositionellt inblandat material till följd av bioturbation finns där i form av en modernare fröbank. Även den oförkolnade fröbanken kan dock i vissa fall innehålla spår av en äldre fröbank (isynnerhet om dessa fröer är motståndskraftiga mot nedbrytning), men då detta inte kunnat säkerställas har endast det förkolnade materialet i dessa prover analyserats. Alla växtrester som utsätts för brand eller hetta bevaras inte genom förkolning, detta gäller framförallt fröer med stort fettinnehåll eller ömtålig struktur (t.ex. flockblomstriga växter). Fröer och frukter som bevaras genom förkolning har ofta en liten kvot i förhållandet yta/volym (ex. sädeskorn) eller hårda skal (ex. mällor). Av detta följer att växtmaterialet som bevarats genom förkolning bara representerar en liten del av de växter som ursprungligen utsatts för hetta/brand.

Analysresultat

I bifogade resultattabell har en del av materialet (det som inte är fröer och frukter) kvantifierats enligt en grov relativ skala om 1-3 punkter, där 1 punkt innebär förekomst av enstaka (ca 1-5) fragment i hela provet. 2 punkter innebär att materialet är vanligt – att det i stort sett hittas i alla genomletningar av de subsamplingar som görs. 3 punkter innebär att materialet är så vanligt att de tillhör de dominerande materialen i provet och man hittar det var man än tittar.

I syfte att underlätta tolkningen av resultaten har de identifierade växtmakrofossilen grovt delats in i fyra kategorier: ängs-/foderväxter, skogsväxter, ogräs och odlade växter. Dessa kategorier inte strikta

och en växt kan samtidigt kunna tillhöra olika kategorier (inom en och samma art kan det finnas både ogräs i vilt tillstånd och även odlade. Och t.ex. havre kan både kan representera odlad havre, och ogräset flyghavre). Kategoriseringen är alltså inte att betrakta som strikt utan är endast avsedd för att underlätta läsningen av tabellen.

Nyby 31			PM	8580	8582	8526	8527	8535
			A	8556	588	4606	4628	975
			Hus	1		2		
			Kontext	Grop	Stolphål	Stolphål	Stolphål	Hård
			Volym/l	1,1	1,3	5	1,2	1,4
Vedartade växter	Träkol		••	•••	•••	•	•••	
	Rötter		•••	•	••			
Örtartade växter	Strån och örtdelar				••	••		
	Rötter				•			•
Övrigt	Glasade mineralsmältor		•	••				
	Keramik				•			
Tot ident frukter & fröer				0	28	7	0	2
Ång	Förkolnad frukt/frö	lat.						
	Knaggelstarr-typ	<i>Carex flava</i> -type			1			
	Hundstarr-typ	<i>Carex nigra</i> -type			1			
Skog	Mjölon	<i>Arctostaphylos uva-ursi</i>			3			2
Ogräs	Svinmålla-typ	<i>Chenopodium album</i> -type			9			
	Pilört	<i>Persicaria lapathifolium</i>			6			
	Besksöta	<i>Solanum dulcamara</i>			5			
	Kräkvicker	<i>Vicia cf. cracca</i>			1			
Odlad	Havre	<i>Avena</i> spp.				1		
	Obestämt sädeskorn	Cerealiea (indet.)				1		
	Korn (ospec.)	<i>Hordeum vulgare</i>				1		
	Skalkorn	<i>Hordeum vulgare</i> ssp. <i>vulgare</i>			3	1		
	Råg	<i>Secale cereale</i>				3		

Diskussion

Hus 1

De två proverna kommer från två ändar av detta långa hus och skiljer sig markant åt till innehåll, vilket sannolikt avspeglar olika funktioner i huset. Gemensamt för proverna är förekomsten av glasade mineralsmältor som i dessa sammanhang vanligen bildas i samband med husbränder där lerklining smälter. Liknande smältor saknas i hus 2, och utifrån det makroskopiska materialet ser det alltså ut som att hus 1 förstörts i en brand, men inte nödvändigtvis hus 2.

Innehållet i provet från A8556, från den västra delen av huset, jämte en hård, är lite märkligt och svårtolkat i sammanhanget. Det dominerar av 2-4 mm tjocka förkolnade rottrådar från en vedartad växt, men i övrigt hittas inga förkolande växter eller annat material som kan skvallra om funktionen i denna del av huset. Det är rimligt att förklara rötterna som förkolnade vid husbranden, men det vore märkligt om de representerade en rotfilt i marken under huset, eftersom sådana tenderar att tillbakabildas och inte vara så kraftiga under byggnader. Det är också märkligt att rötterna är av

samma typ och så homogena till utseendet. En mer rimlig förklaring kan därför vara att dessa rötter ingått i en konstruktion av något slag. Kanske från flätade korgar eller redskap av något slag.

Innehållet i provet från A588, från den östra delen av huset domineras av ogräs och ängsväxter, men innehåller också en del bränd säd. I sammanhanget efterfrågas en funktionsindelning av huset, då denna östra del av vissa tolkats som en fähusdel. Utifrån materialet är en sådan tolkning inte helt enkel, då innehållet pekar i lite olika riktningar. Förenklat sett så kan starrnötterna tolkas som spår av foderväxter för djur vilket skulle tala för en stalldel, medan säden tillsammans med ogräset skulle kunna tala för matlagning av orensat spannmål i en bostadsdel. I sammanhanget skall det dock noteras att även ogräset också kan tolkas som spår av insamlade foderväxter (vanligt som svinfoder under medeltid), samt att spåren också kan utgöra spår av förvaring i den nedbrunna byggnaden, som inte nödvändigtvis strikt behöver ha skett vid en kreaturs- respektive bostadsdel. För att ändå välja en tolkning i sammanhanget så lutar jag åt att snarare tolka materialet som spår av en stalldel än en bostadsdel, och detta p.g.a. att det enligt min erfarenhet är ovanligare att hitta foderväxter som starr i bostadsdelen än det är att hitta förkolande sädeskorn i stalldelen. Men det går också att tänka sig en förklaring som att det t.ex. kanske funnits en bostadsdel nära stallet i detta fall.

Hus 2

De makrofossila spåren i detta hus talar entydigt för en tolkning som kok- eller bostadshus, då spåren av matlagning i form av förkolnad säd är påtaglig, liksom fragment av keramik. I sammansättningen av säden kan rågen noteras, som annars är ovanlig under denna period, och snarare förekommer som ogräs. Fyndmaterialet är i detta fall för litet för att säkert avgöra vad förekomsten representerar.

Härd

Denna härd var fattig på innehåll, men bl.a. påträffades kärnor av mjölon, vilket är lite märkligt, eftersom det också påträffades i hus 1, men anars är ovanligt att finna på boplasten. Mjölon har mig veterligen inte insamlats som föda. Under medeltid och tidigmodern tid är den belagd som medicinalväxt, och det är möjligt att den ätits av svin eller insamlats som föda av misstag då de lätt misstas för lingon.

Referenser

- Cappers, R. T. J., Bekker, R. M. & Jans, J. E. A., 2012: *Digital Seed Atlas of the Netherlands*, (2nd edition). Groningen Institute of Archaeology. Groningen
- Jacomet, S., 1987: Prähistorische Getreidefunde. Eine Anleitung zur Bestimmung prähistorischer Gersten – und Weizen Funde. Botanisches Institut der Universität Abteilung Pflanzensystematik und Geobotanik. Basel.
- Wasylikowa, K., 1986: Analysis of fossil fruits and seeds. I Berglund, B. E. (ed.): *Handbook of Holocene Palaeoecology and Palaeohydrology*. John Wiley & Sons Ltd. 571-590

Bilaga 5

¹⁴C-analys

Göran Possnert, Ångströmlaboratoriet

UPPSALA
UNIVERSITET

Uppsala 2015-03-26

Ola Kadefors
Kulturmiljö Halland
Bastionsgatan 3
302 43 HALMSTAD

HALLANDS LÄNSMUSEER KULTURMILJÖ HALLAND	
2015 -03- 27	
Dnr	Handl
Dossier	

Angströmlaboratoriet
Tandemlaboratoriet

Göran Possnert

Besöksadress:
Angströmlaboratoriet
Lägerhyddsvägen 1
Rum 4143

Postadress:
Box 529
751 20 Uppsala

Telefon:
018 - 471 30 59

Telefax:
018 - 55 57 36

Hemsida:
<http://www.angstrom.uu.se>

E-post:
Goran.Possnert@Angstrom.uu.se

Resultat av ^{14}C datering av träkol från Nyby RAÄ 31, Laholms kommun, Halland. Arbets-nr: 11413.

Förbehandling av träkol och liknande material:

1. Synliga rottrådar borttages.
2. 1 % HCl tillsätts (8-10 timmar, under kokpunkten) (karbonat bort).
3. 1 % NaOH tillsätts (8-10 timmar, under kokpunkten). Löslig fraktion fälls genom tillsättning av konc. HCl. Fällningen som till största delen består av humusmaterial, tvättas, torkas och benämns fraktion SOL. Olöslig del, som benämns INS, består främst av det ursprungliga organiska materialet. Denna fraktion ger därför den mest relevanta åldern. Fraktionen SOL däremot ger information om eventuella föroreningars inverkan.

Före acceleratorbestämningen av ^{14}C -innehållet förbränns det tvättade och intorkade materialet, surgjort till pH 4, till CO_2 -gas, som i sin tur konverteras till fast grafit genom en Fe-katalytisk reaktion. I den aktuella undersökningen har fraktionen INS daterats.

RESULTAT

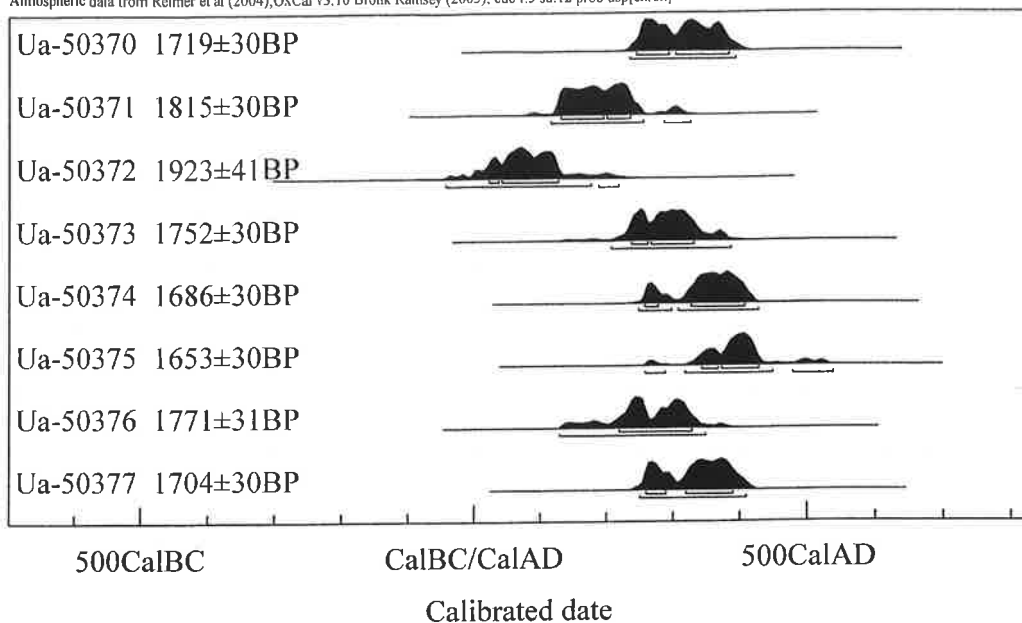
Labnummer	Prov	$\delta^{13}\text{C}\text{‰ VPDB}$	^{14}C age BP
Ua-50370	PK5849, A975	-25,9	1 719 $\pm$ 30
Ua-50371	PK6398, A4606	-27,3	1 815 $\pm$ 30
Ua-50372	PK6790, A588	-24,9	1 923 $\pm$ 41
Ua-50373	PK6815, A4997	-28,0	1 752 $\pm$ 30
Ua-50374	PK6820, A4232	-27,5	1 686 $\pm$ 30
Ua-50375	PK8493, A538	-26,6	1 653 $\pm$ 30
Ua-50376	PK8576, A8538	-27,5	1 771 $\pm$ 31
Ua-50377	PK8577, A7858	-26,4	1 704 $\pm$ 30

Provet PK5842, A1210 löstes upp vid förbehandlingen och kunde ej dateras.

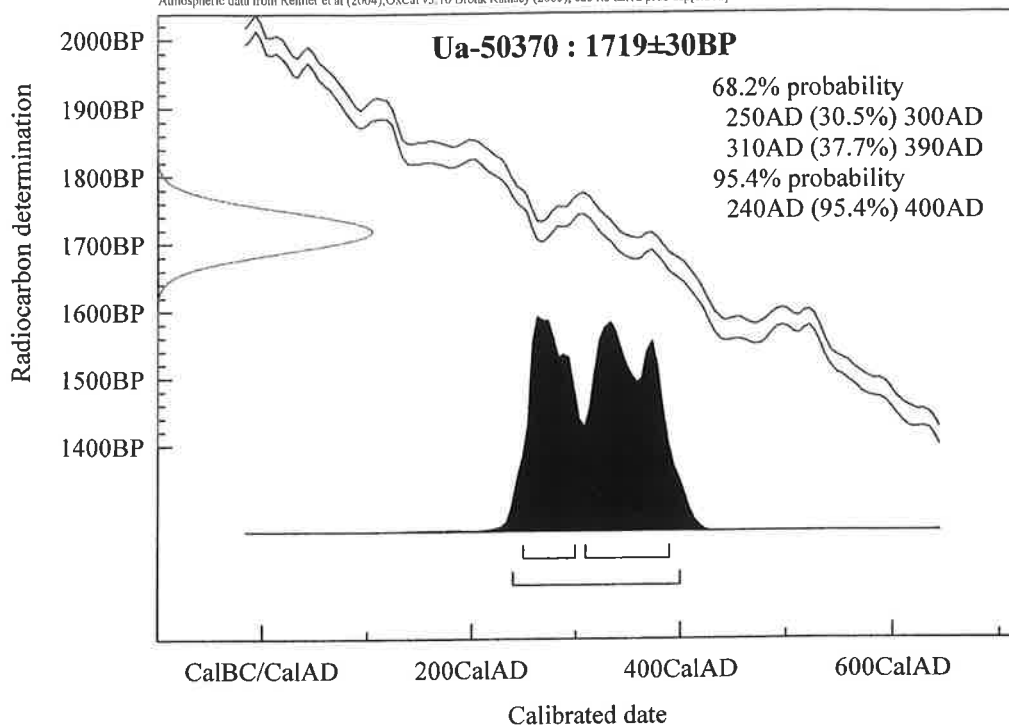
Med vänlig hälsning

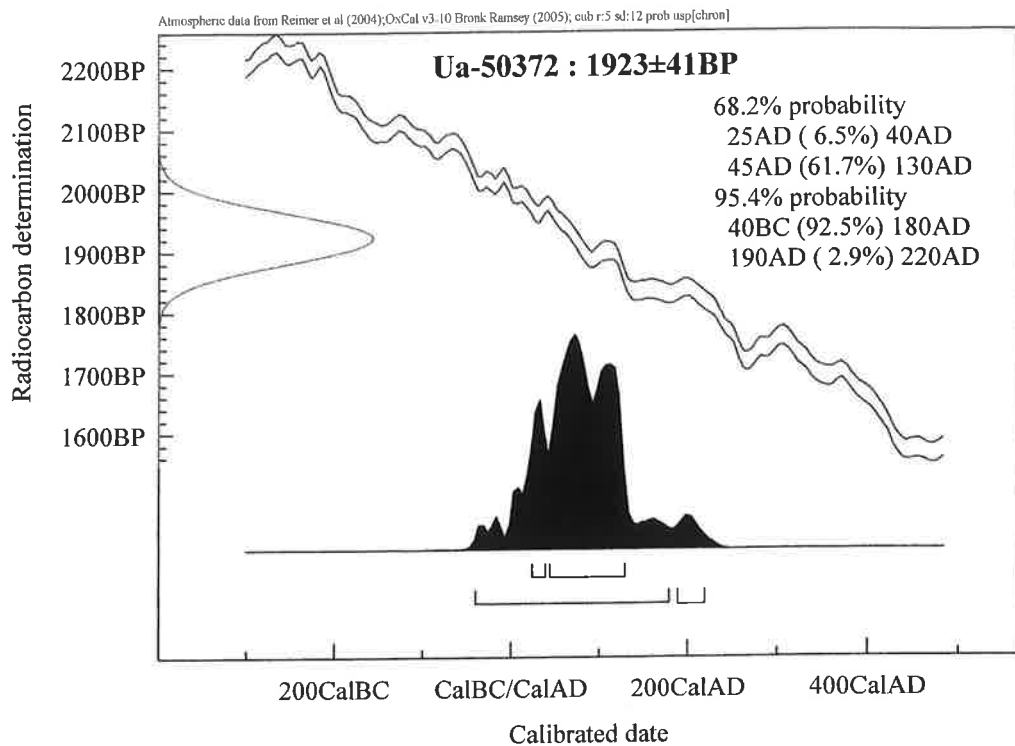
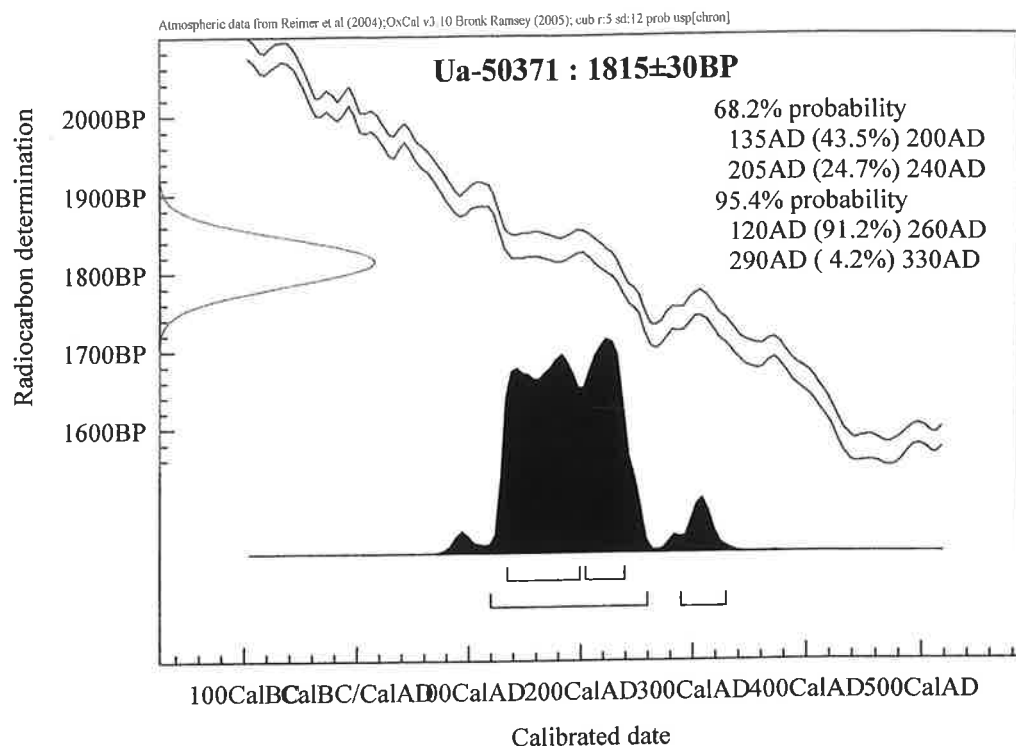
Göran Possnert/ Elisabet Pettersson

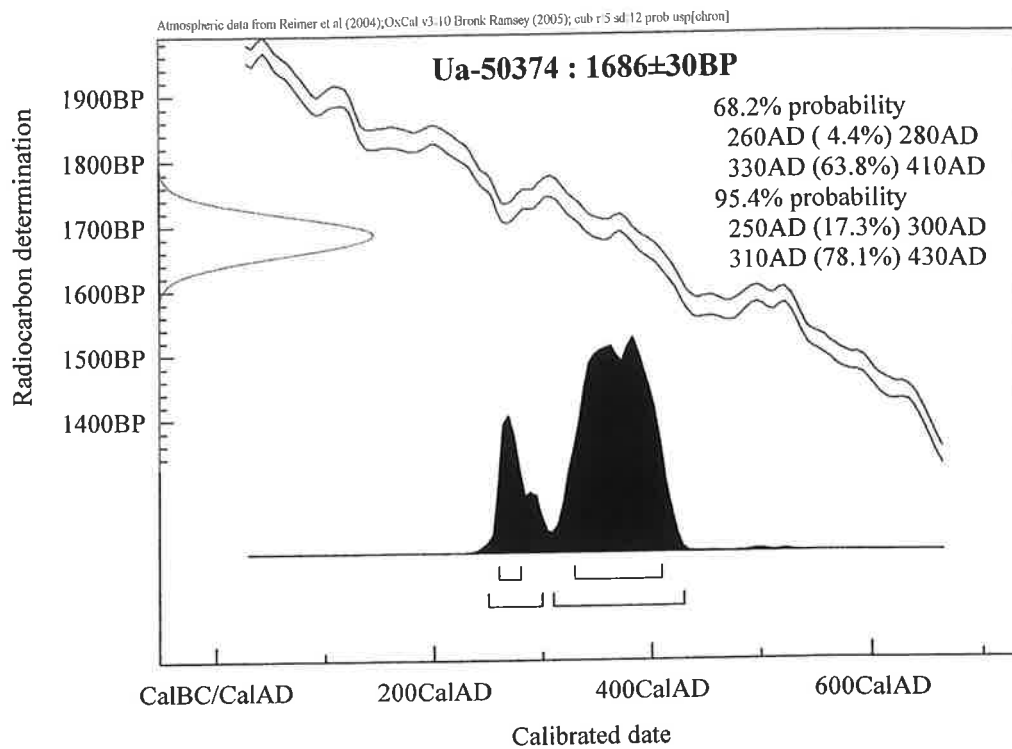
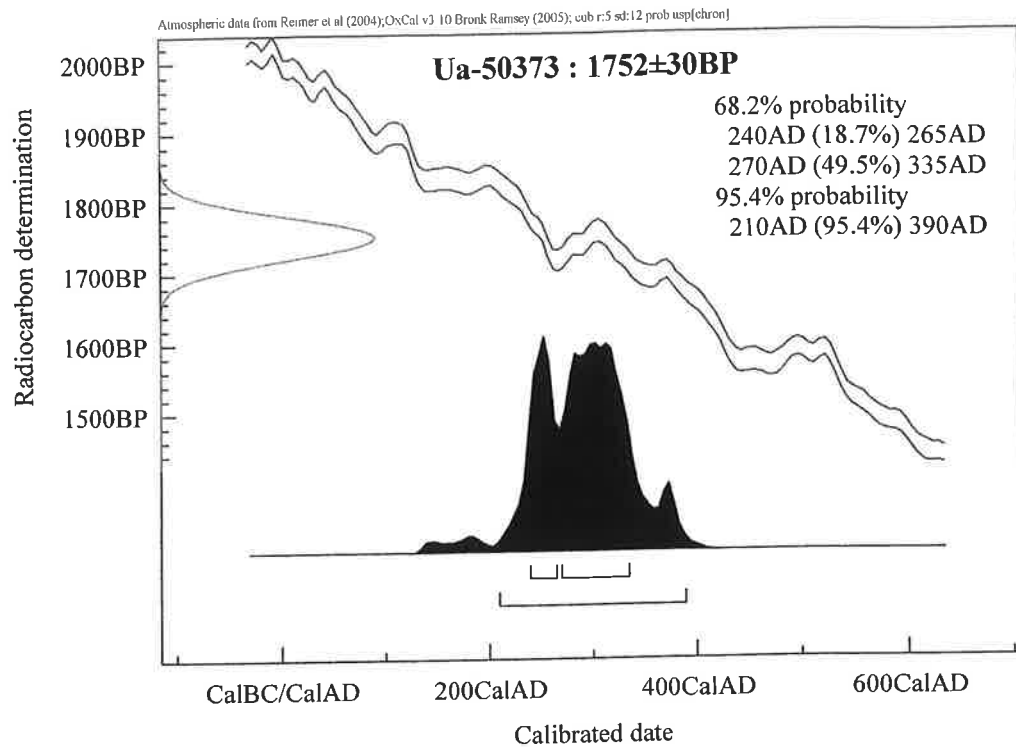
Atmospheric data from Reimer et al (2004);OxCal v3.10 Bronk Ramsey (2005); cub r:5 sd:12 prob usp[chron]

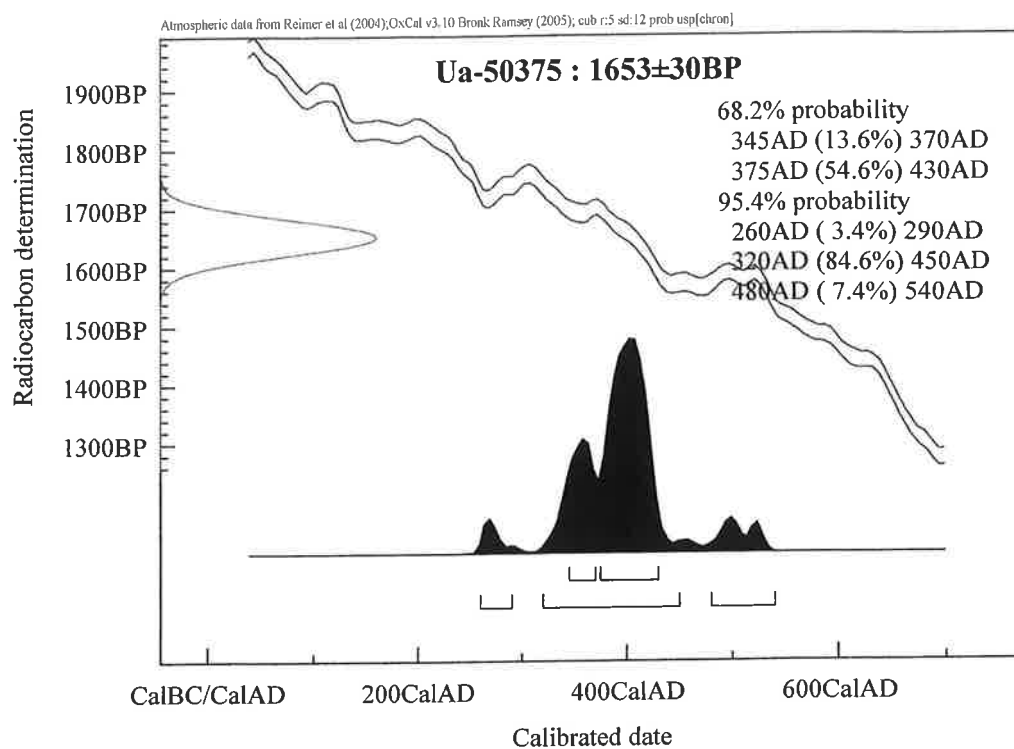

Atmospheric data from Reimer et al (2004);OxCal v3.10 Bronk Ramsey (2005); cub r:5 sd:12 prob usp[chron]

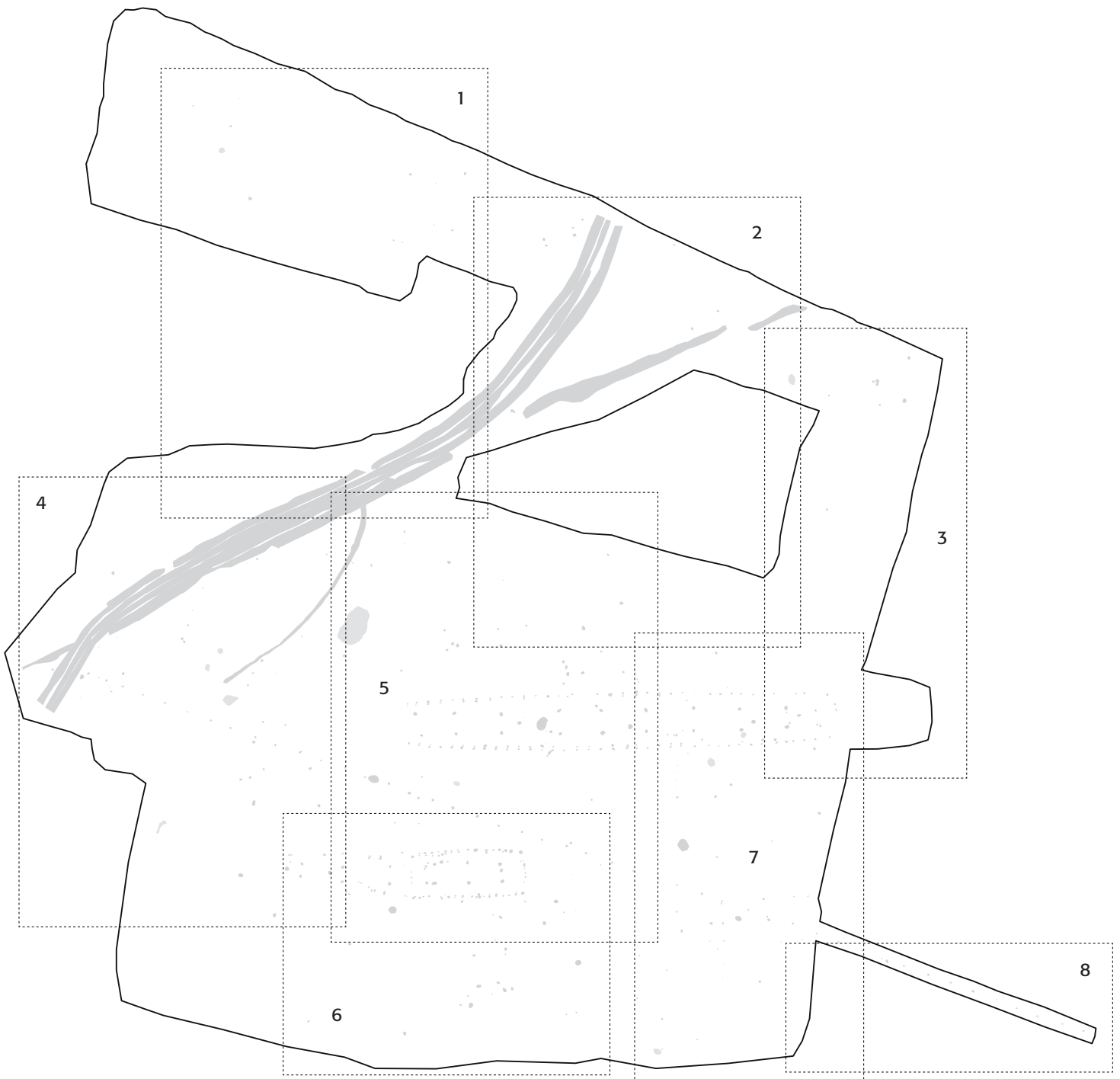

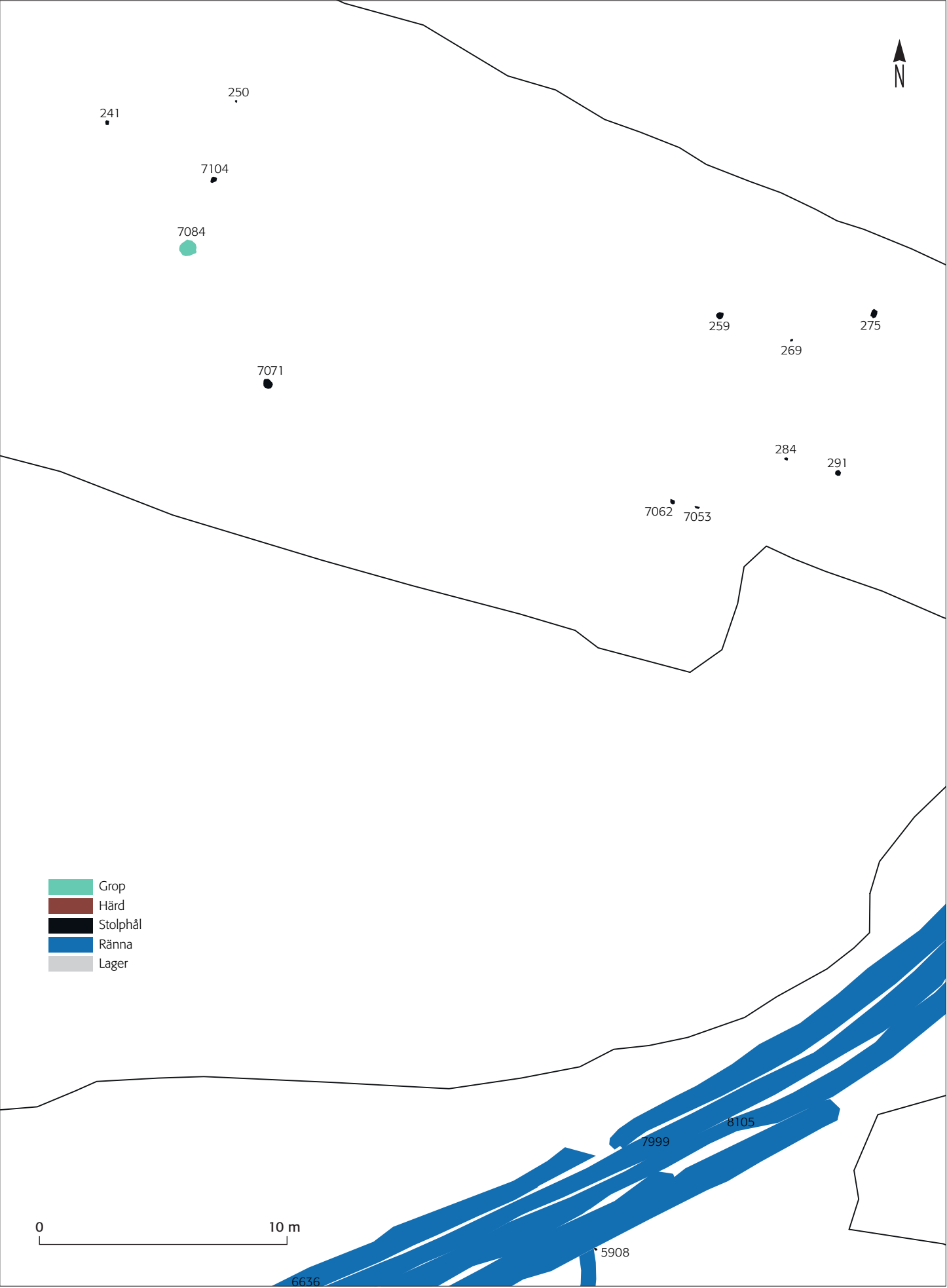

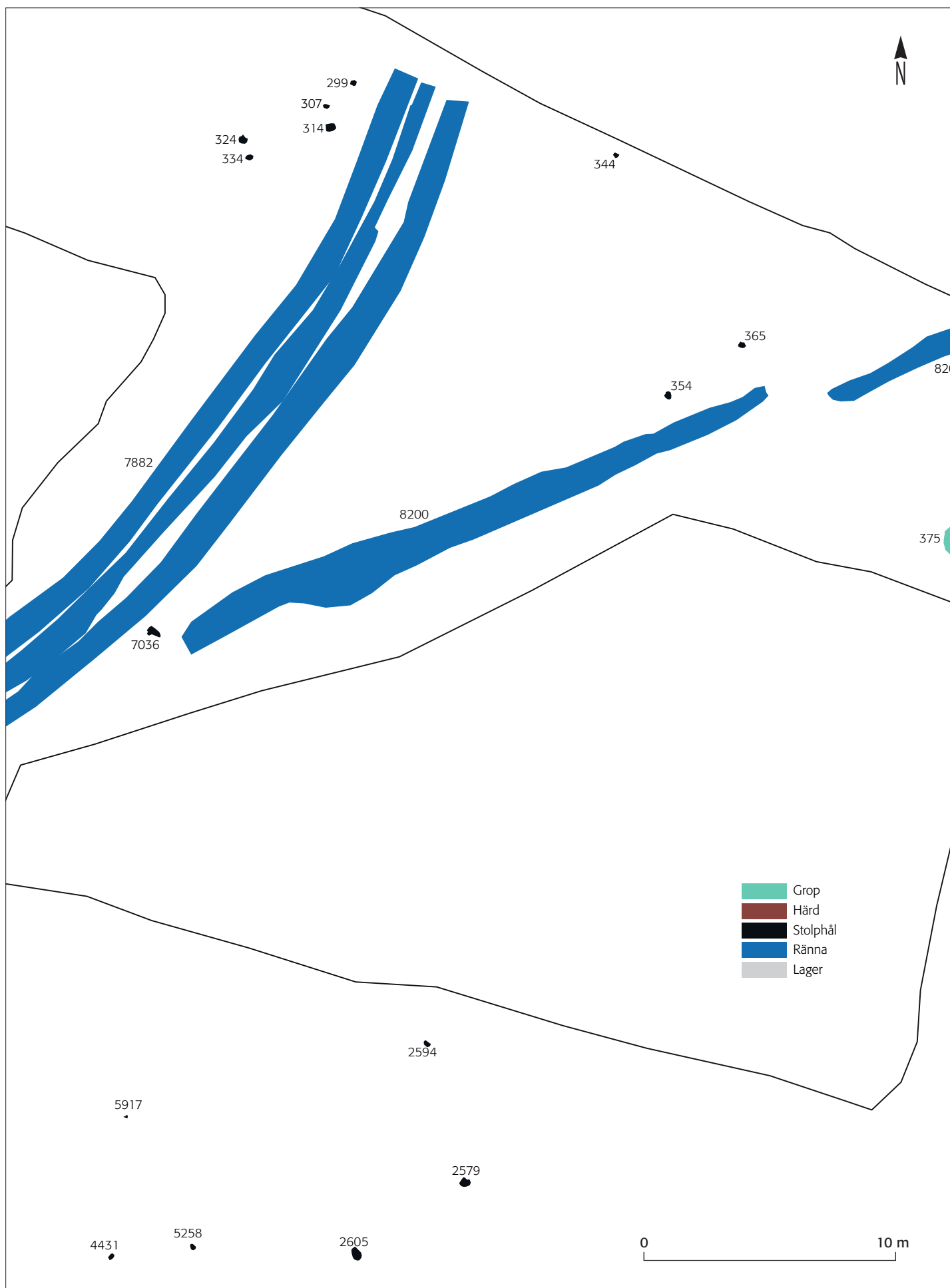
Bilaga 6

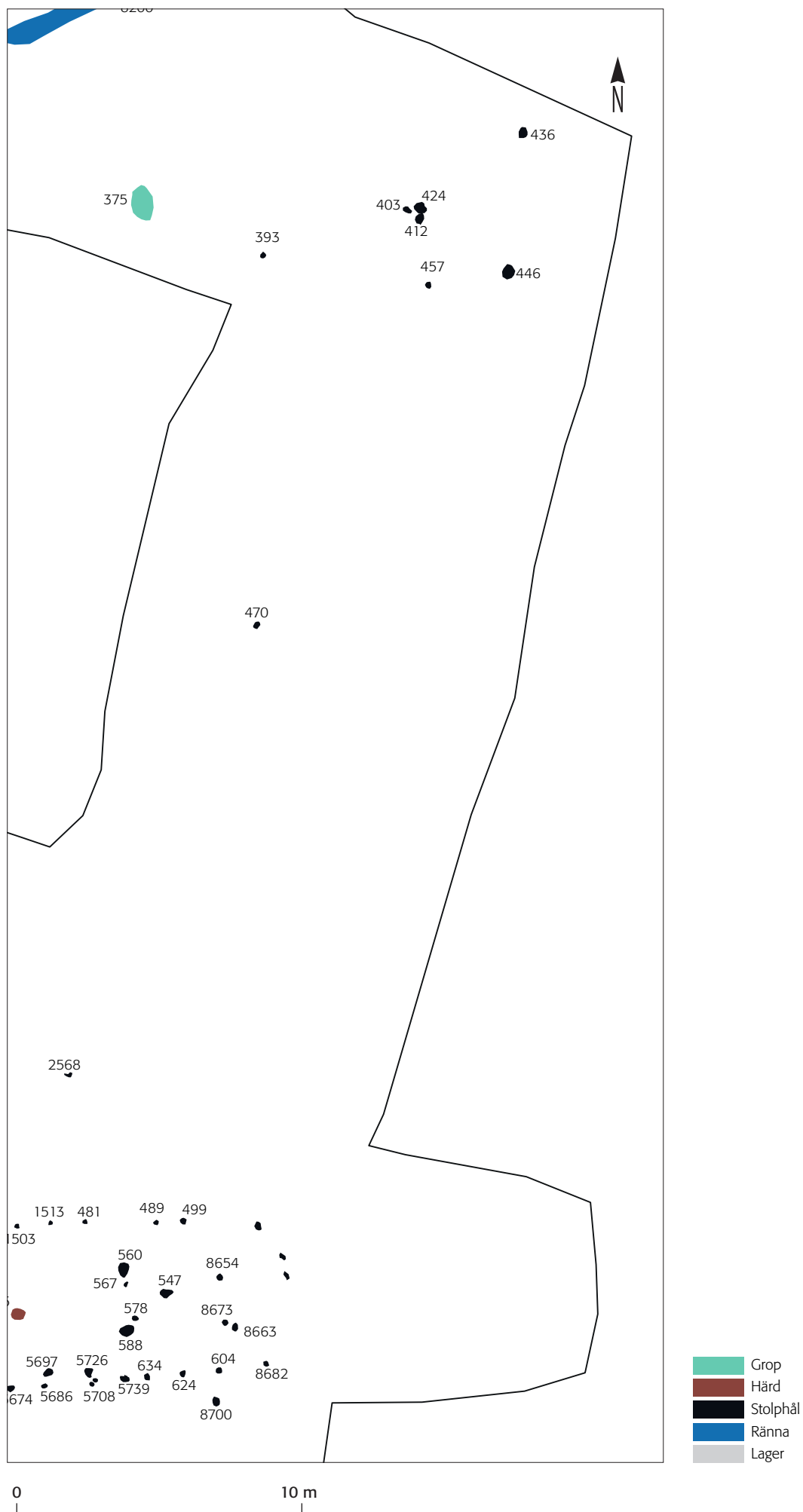
Plan, anläggningar

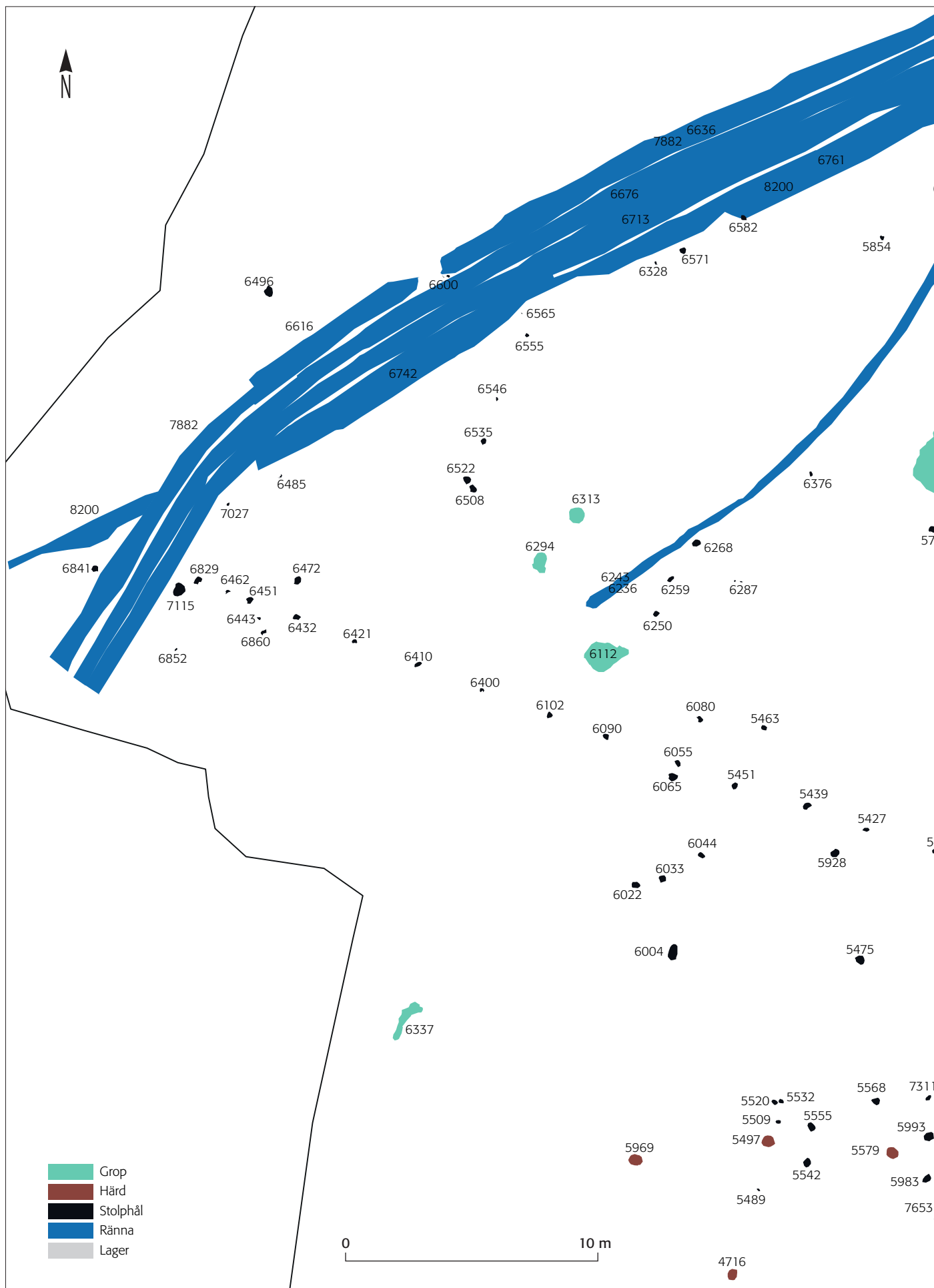

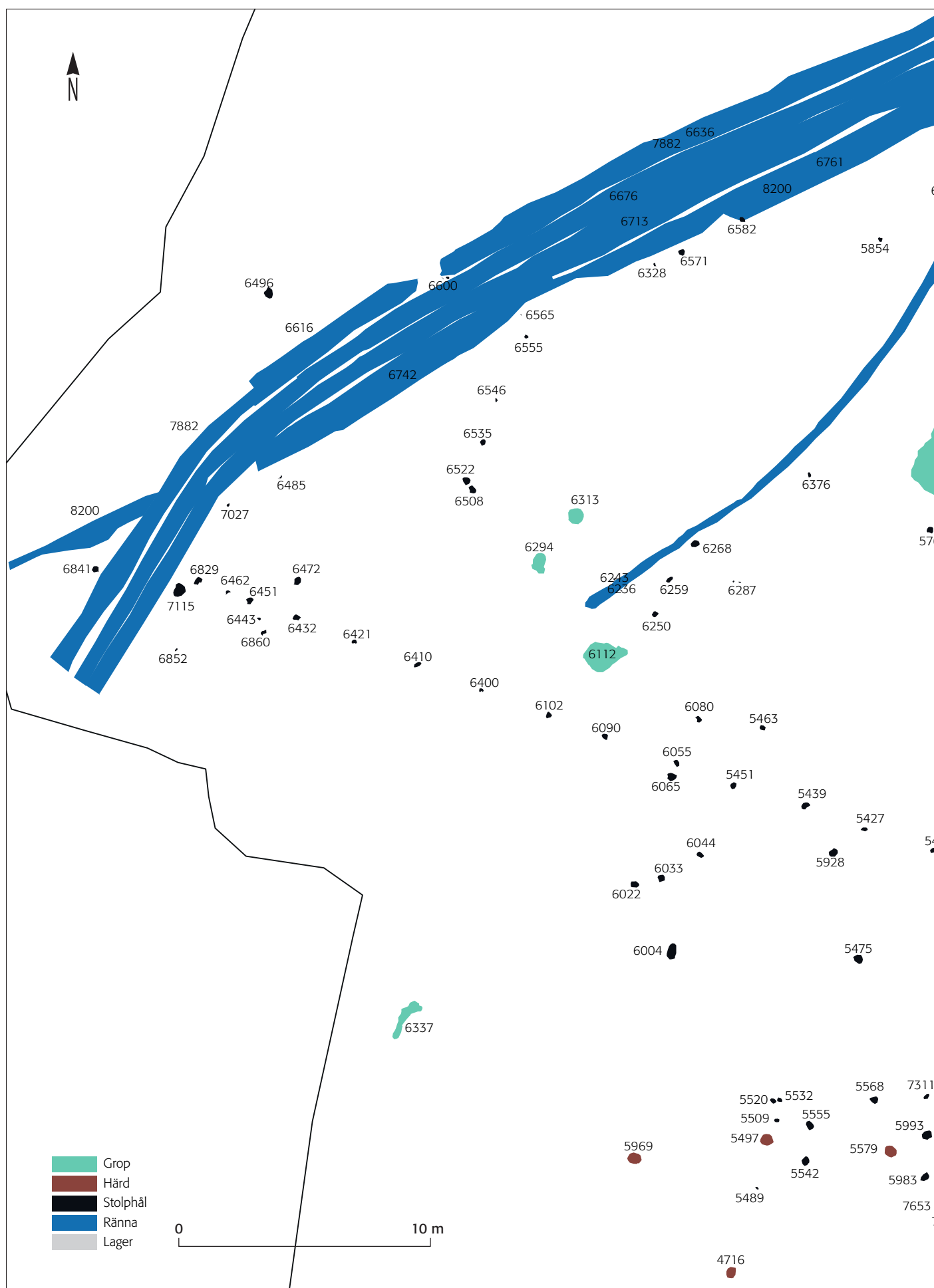
Utsnittsoversikt

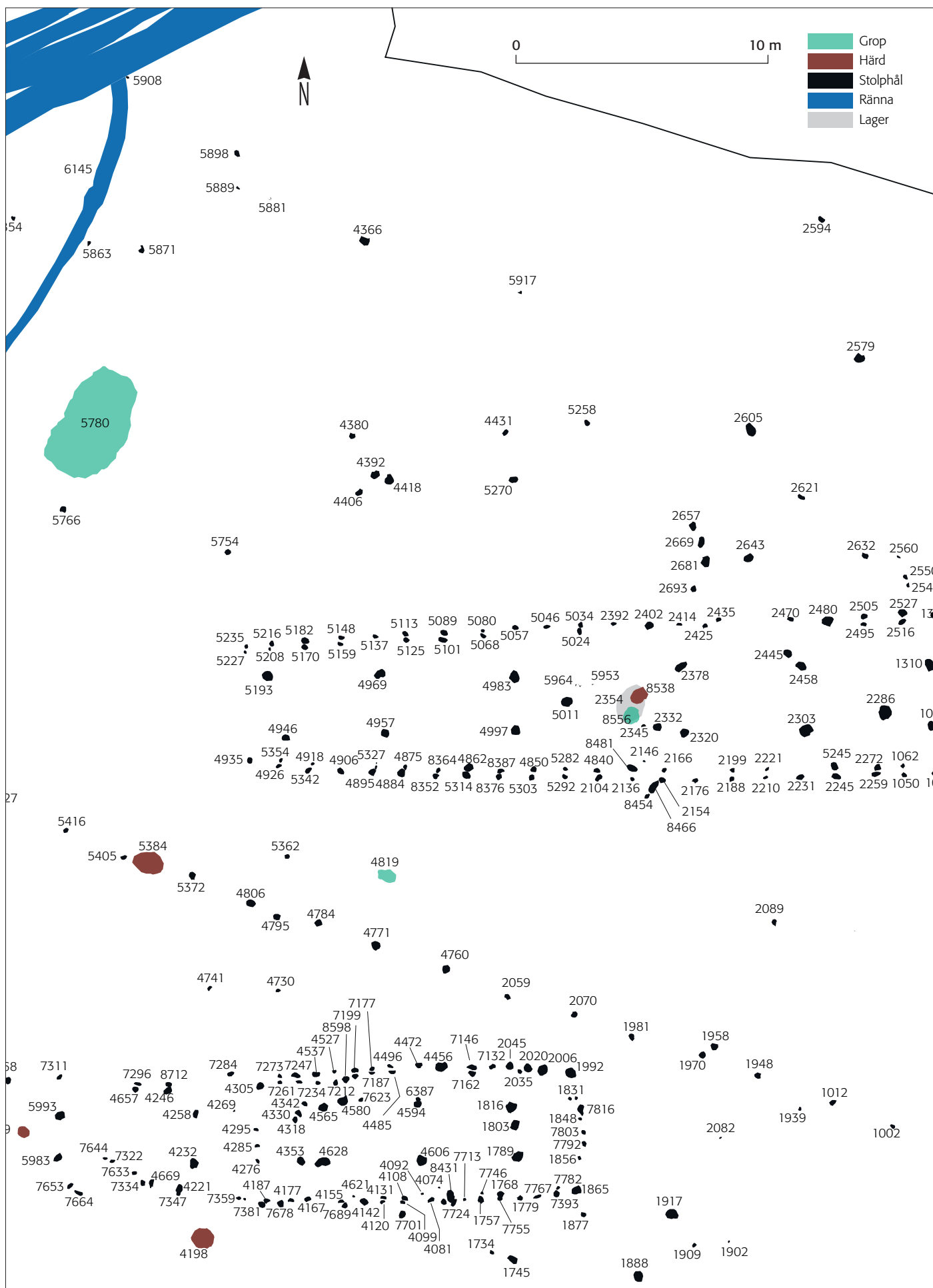

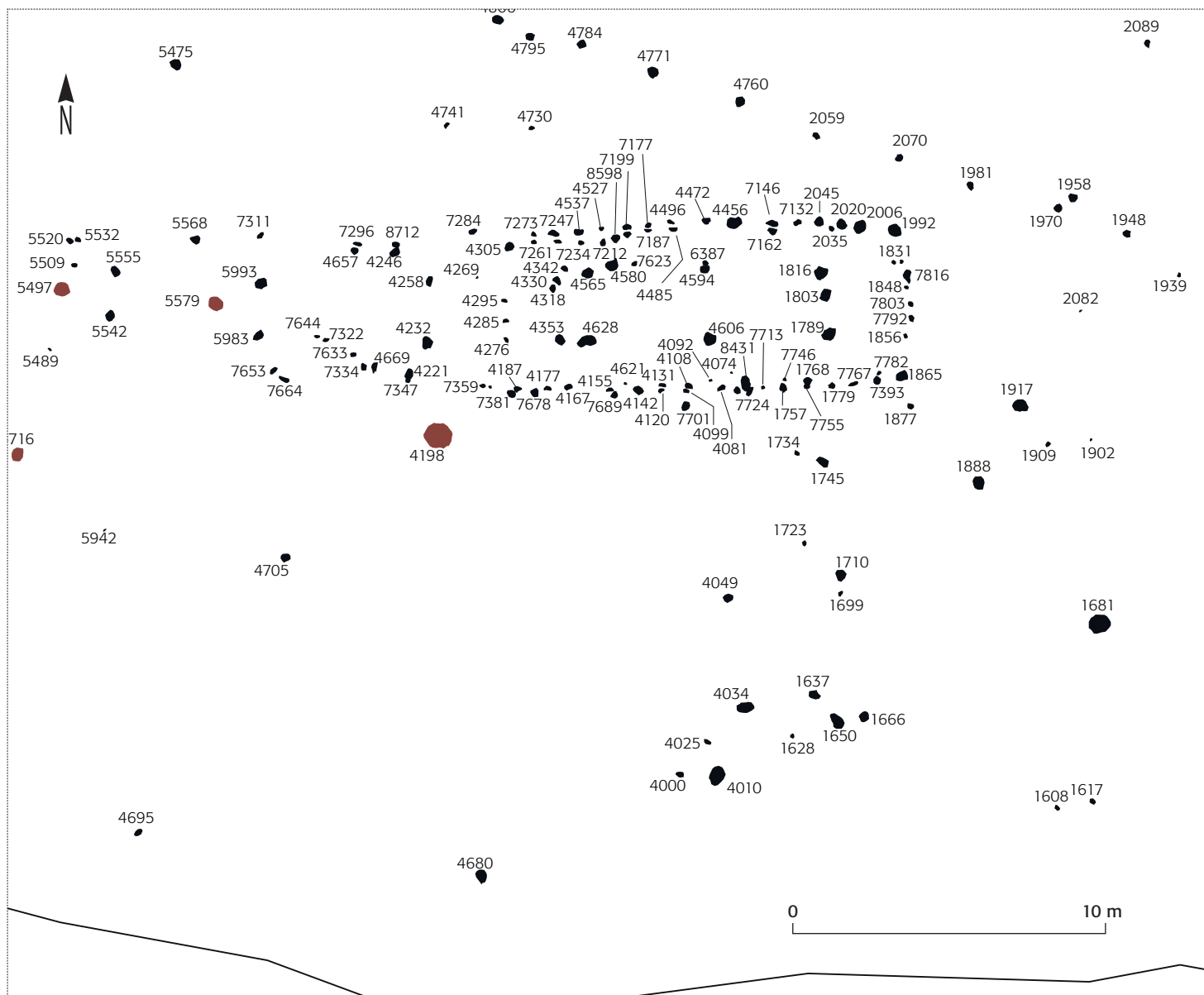

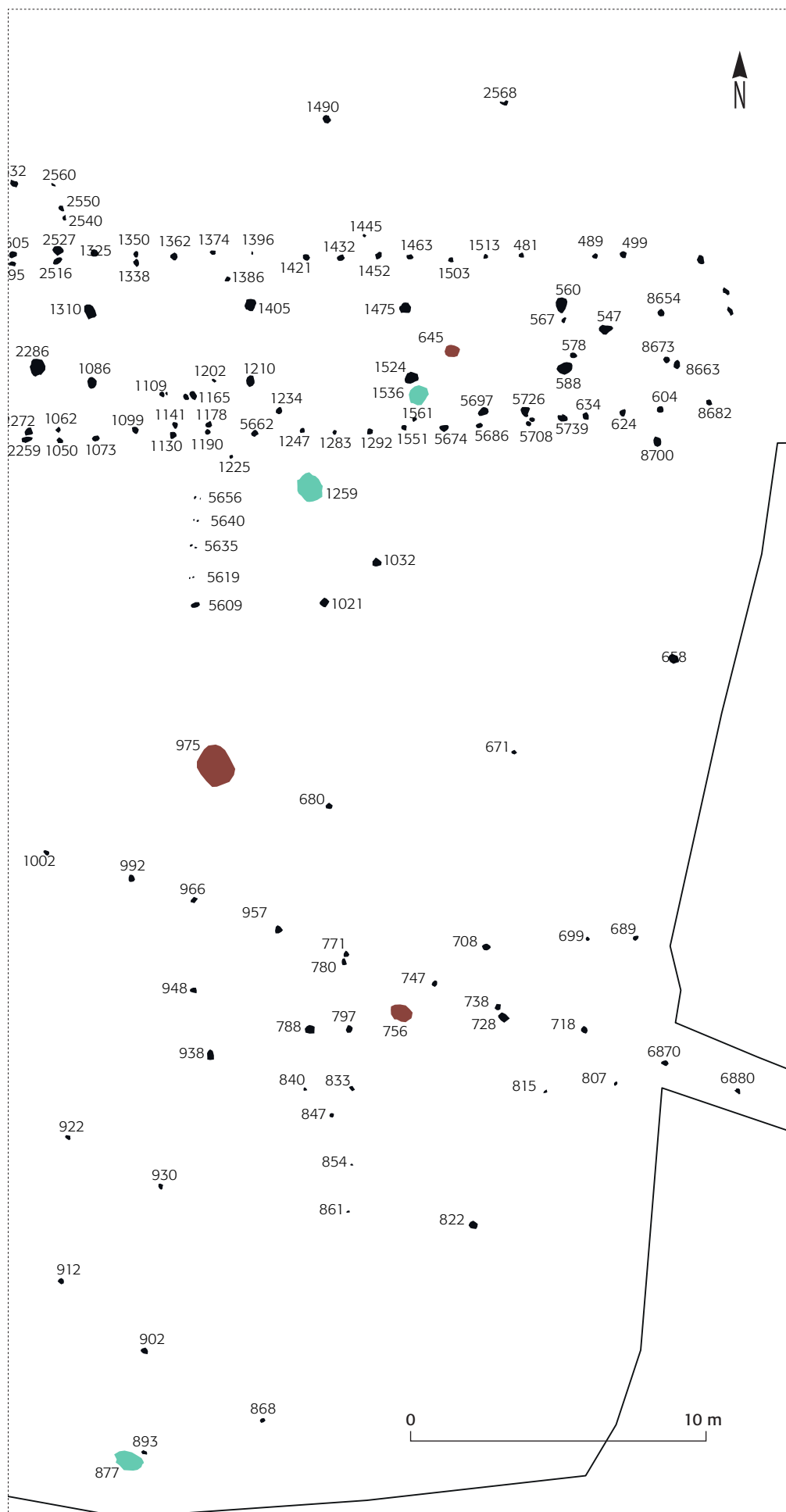

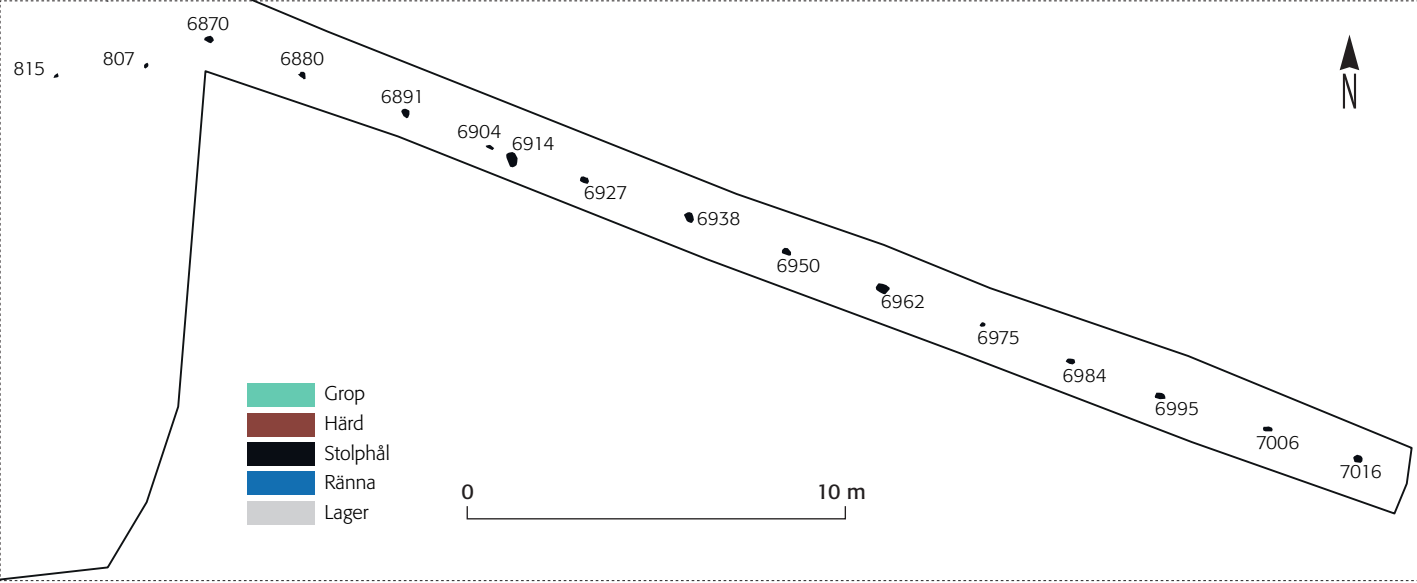

- Grop
- Hård
- Stolphål
- Ränna
- Lager

Rapporter utgivna under 2015 och hittills 2016

2016

2016:3

Mats Nilsson

Boplatslämningar från brons- och järnålder

HALLAND, ENSLÖVS SOCKEN, DJÄKNEBOL 1:1, RAÄ ENSLÖV 344

2016:2

Ola Kadefors

Möten mellan tider - Om rännhus och gravar från brons- och järnåldern, samt något om en medeltida gård

HALLAND, SKREA SOCKEN, SKREA 6:68, RAÄ SKREA 224, 225

2016:1

Leif Häggström

Gravhögen Brune Kulle– utgrävningen av ett sargat monument i Skrea

HALLAND, SKREA SOCKEN, SKREA 6:63, RAÄ SKREA 21

2015

2015:8

Fredrik Larsson

En medeltida gård och spår av nordiska sjuårskriget vid Slottsmöllan

HALLAND, HALMSTAD STAD, HALMSTAD 9:173, RAÄ HALMSTAD 87:1, 103 & 104

2015:7

Stina Tegnbed

Boplatsen vid vadet

HALLAND, ELDSBERGA SOCKEN, ELDSBERGA 33:1, ELDSBERGA RAÄ 151

2015:6

Stina Tegnbed

Boplatslämning och stensättning med milsvid utsikt i Elestorp

HALLAND, TJÄRBY SOCKEN, ELESTORP 7:445 OCH 7:570, RAÄ 75 & 78

2015:5

Lena Bjuggner och Erik Rosengren

Ås kloster i nytt ljus - år 3

HALLAND, ÅS SOCKEN, ÅSKLOSTER 1:1, RAÄ 190

2015:3

Linn Nordvall

Albinsro - Bebyggelseutveckling från senneolitikum till idag

HALLAND, SÖNDRUMS SOCKEN, TROTTEBERG 2:2, RAÄ 108

2015:2

Pär Connelid

Full gas under vikingatid

HALLAND, HYLTE KOMMUN, LÅNGARYD SOCKEN, RAÄ 493

2015:1

Pär Connelid

Åkermark i vägen

HALLAND, TORUP SN, RAÄ TORUP 237

Med anledning av en planerad bostadsbyggnation utförde Kulturmiljö Halland år 2014 en arkeologisk undersökning av RAÄ 31, Laholms stad. Föregående utredning och förundersökning påvisade att platsen innehöll lämningar från järnåldern, vilket kunde bekräftas vid nu genomförda undersökning då tre långhus från senare delen av romersk järnålder (motsvarande cirka 200-400 AD) påträffades. En av byggnaderna var mycket stor, 47 meter lång, vilket gör att den hör till de största kända förhistoriska långhusen i Halland. På platsen hittades, framförallt i anslutning till husen, ett rikt fyndmaterial. Detta fyndmaterial bestod framförallt av keramik, men där påträffades även fynd av järn, glas och bergart. Särskilt kan nämnas en blå glaspärla som återfanns i ett stolphål, samt en egenartad avlång tärning i sandsten med oklar funktion.

Utöver långhusen påträffades även ett system av rännor som markerade den gamla gränsen mellan Laholms stads inägor och utmark. Ytterligare en gräns från nyare tid framträdde efter schaktning som en lång stolphålsrad tvärs genom undersökningsytan.

KULTURMILJÖ
HALLAND